

ΥΠΑΤΟΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ
ΚΟΙΝΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Βρυξέλλες, 28.6.2023
JOIN(2023) 19 final

**ΚΟΙΝΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

**Νέα προοπτική όσον αφορά τη σχέση κλίματος και ασφάλειας:
Συνεκτίμηση του αντικτύπου της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του
περιβάλλοντος, στην ειρήνη, την ασφάλεια και την άμυνα**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η κλιματική αλλαγή και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος ενέχουν ολοένα και μεγαλύτερους κινδύνους για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Τα ακραία καιρικά φαινόμενα, η άνοδος της θερμοκρασίας και της στάθμης της θάλασσας, η απερίωση, η λειψυδρία, οι απειλές για τη βιοποικιλότητα, η ρύπανση και μόλυνση του περιβάλλοντος και η απώλεια μέσων διαβίωσης απειλούν την υγεία και την ευημερία της ανθρωπότητας και μπορούν να προκαλέσουν αύξηση των μεταναστευτικών μετακινήσεων και εκτοπισμών, πανδημίες, κοινωνικές αναταραχές, αστάθεια και ανασφάλεια. Από τις 20 χώρες που είναι οι πλέον ευάλωτες και λιγότερο προετοιμασμένες για την κλιματική αλλαγή, οι 12 βρίσκονταν σε σύγκρουση το 2020¹.

Η ΕΕ πρωτοστατεί στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής ως πολλαπλασιαστική απειλών από το 2008² και στη σύνδεσή της με τη διαχείριση κρίσεων της ΕΕ και την ευρωπαϊκή άμυνα από το 2020³. Ωστόσο, η ανάγκη να συμπεριληφθούν οι επιπτώσεις της υποβάθμισης του περιβάλλοντος στη συζήτηση, καθώς και τα σημερινά δεδομένα και οι μελλοντικές προβλέψεις όσον αφορά την κλίμακα της κλιματικής αλλαγής και τις επιπτώσεις της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, στο πλαίσιο της εντατικοποίησης του στρατηγικού ανταγωνισμού και των πολύπλοκων απειλών για την ασφάλεια, απαιτούν νέες προοπτικές όσον αφορά τη σχέση κλίματος και ασφάλειας. Ο όρος *σχέση κλίματος και ασφάλειας*, όπως χρησιμοποιείται στο παρόν έγγραφο, αναφέρεται στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της απώλειας βιοποικιλότητας και της ρύπανσης, στην ειρήνη, την ασφάλεια και την άμυνα.

- Η κλιματική αλλαγή και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος είναι άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους και η μία επιδεινώνει την άλλη, ενώ επηρεάζουν ήδη την επισιτιστική ασφάλεια, μειώνοντας την απόδοση σημαντικών καλλιεργειών, όπως ο αραβόσιτος, το ρύζι και το σιτάρι, και αυξάνοντας τον κίνδυνο ταυτόχρονης αποτυχίας της συγκομιδής σε μεγάλες χώρες-παραγωγούς. Ταυτόχρονα, η μη βιώσιμη παραγωγή τροφίμων προκαλεί επίσης υποβάθμιση του περιβάλλοντος και λειψυδρία. Έως το 2050 εκτιμάται ότι πάνω από ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι δεν θα έχουν επαρκή πρόσβαση σε νερό, ότι η υποβάθμιση του εδάφους θα μπορούσε να αυξηθεί στο 90 %, ενώ η ζήτηση για τρόφιμα θα μπορούσε να αυξηθεί κατά 60 %⁴.

¹ Έκθεση προόδου του μηχανισμού κλιματικής ασφάλειας των Ηνωμένων Εθνών, Μάιος 2021. Βλ. επίσης παράρτημα 1.

² CLIMATE CHANGE AND INTERNATIONAL SECURITY (ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑ) — Έγγραφο του ύπατου εκπροσώπου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (S113/08, 14 Μαρτίου 2008).

³ Ειδικότερα μέσω του Climate Change and Defence Roadmap (Χάρτης πορείας για την κλιματική αλλαγή και την άμυνα) (έγγρ. 12741/20 της 9ης Νοεμβρίου 2020) και του Concept for Integrated Approach on Climate Change and Security (Γενική Ιδέα της ολοκληρωμένης προσέγγισης όσον αφορά την κλιματική αλλαγή και την ασφάλεια) (έγγρ. 12537/21 της 5ης Οκτωβρίου 2021). Η κοινή έκθεση προόδου παρουσιάζει την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την εφαρμογή τους (έγγρ. WK 15770/2022 INIT της 16ης Νοεμβρίου 2022).

⁴ Βλ.: SIPRI, [Environment of Risk: Security in a New Era of Risk \(Περιβάλλον κινδύνου: Ασφάλεια σε μια νέα εποχή κινδύνου\) \(2022\)](#) και την [Groundswell Report from the World Bank \(Έκθεση Groundswell της Παγκόσμιας Τράπεζας\) \(2021\)](#).

- Η αστάθεια και η έλλειψη πόρων που προκαλούνται από το κλίμα και το περιβάλλον μπορούν να εργαλειοποιηθούν ενεργά από ένοπλες ομάδες και δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος, διεφθαρμένα ή αυταρχικά καθεστάτα, καθώς και από άλλα μέρη, μεταξύ άλλων μέσω του περιβαλλοντικού εγκλήματος. Το τελευταίο έχει ήδη καταστεί ο τέταρτος μεγαλύτερος και αναπτυσσόμενος τομέας του παγκόσμιου εγκλήματος, επιταχύνοντας περαιτέρω την περιβαλλοντική κρίση, μεταξύ άλλων μέσω της μη βιώσιμης εκμετάλλευσης φυσικών πόρων⁵.
- Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) εκτιμά ότι, από το 2008 και κατά μέσο ετήσιο όρο, 21,5 εκατομμύρια άνθρωποι εκτοπίζονται βίβια λόγω καιρικών φαινομένων, όπως πλημμύρες και καύσωνες. Οι αριθμοί αυτοί αναμένεται να αυξηθούν τις επόμενες δεκαετίες⁶, επιδεινώνοντας τις δημογραφικές αλλαγές και ασκώντας πίεση στις πόλεις και τις αστικές περιοχές όπου ενδέχεται να αυξηθεί η ζήτηση για στέγαση, τρόφιμα, ενέργεια και θέσεις εργασίας, συμβάλλοντας συνεπώς στην αύξηση των κοινωνικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Επιπλέον, οι φυσικές καταστροφές ή τα ακραία καιρικά φαινόμενα μπορούν να προκαλέσουν φυσικές ζημιές σε υποδομές ζωτικής σημασίας, διαταράσσοντας έτσι την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης καθώς και τις ροές αυτών. Επιπλέον, ευάλωτοι πληθυσμοί που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης κινδυνεύουν να στοχοποιηθούν από διακινητές και άλλα κυκλώματα του οργανωμένου εγκλήματος, ενώ οι ένοπλες ομάδες μπορούν να εκμεταλλευτούν και πράγματι εκμεταλλεύονται τις αυξημένες ευπάθειες κατά τη στρατολόγηση παιδιών στρατιωτών και μαχητών.
- Η κλιματική αλλαγή και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία με πολλαπλούς τρόπους⁷. Υπονομεύουν επίσης πολλούς από τους κοινωνικούς παράγοντες που καθορίζουν την καλή υγεία, όπως τα μέσα διαβίωσης, η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και η κοινωνική στήριξη. Οι επιπτώσεις αυτές μπορούν να οδηγήσουν σε αστάθεια και να απειλήσουν την ασφάλεια.
- Η κλιματική αλλαγή αποτελεί την πιο εκτεταμένη απειλή για τις περιοχές της Αρκτικής, όπου η θερμοκρασία αυξάνεται κατά 3 έως 4 φορές ταχύτερα από τον παγκόσμιο μέσο όρο. Το εξωτερικό ενδιαφέρον για πόρους σε περιοχές της Αρκτικής αυξάνεται με πολύπλευρες κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές συνέπειες. Η τήξη των πάγων της Αρκτικής θάλασσας ανοίγει επίσης δυνητικές θαλάσσιες οδούς και πρόσβαση σε φυσικούς πόρους, κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένες εντάσεις όσον αφορά την

⁵ Βλ.: Eurojust: [Report on Eurojust's Casework on Environmental Crime \(Έκθεση σχετικά με τις υποθέσεις της Eurojust για το περιβαλλοντικό έγκλημα\)](#) (2021).

⁶ Το Ινστιτούτο Οικονομικών και Ειρήνης (IEP) εκτιμά ότι 1,2 δισεκατομμύρια άνθρωποι θα μπορούσαν να εκτοπιστούν παγκοσμίως έως το 2050 λόγω κλιματικής αλλαγής και φυσικών καταστροφών.

⁷ Μεταξύ άλλων, λόγω θανάτων και ασθενειών από ακραία καιρικά φαινόμενα, λόγω συχνότερων ασθενειών που μεταδίδονται μέσω φορέων, τροφίμων και μέσω του νερού, καθώς και ζωνόσων, και λόγω εμφάνισης ιών που οφείλονται στην τήξη του περμαφρόστ.

ασφάλεια στην περιοχή⁸. Η κλιματική αλλαγή έχει αυξανόμενο γεωπολιτικό αντίκτυπο στον παγκόσμιο θαλάσσιο τομέα, τόσο σε ολόκληρη την Ευρώπη (π.χ. στη Βαλτική και στη Μαύρη Θάλασσα) όσο και στον Ινδοειρηνικό.

- Οι αρνητικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στους ωκεανούς περιλαμβάνουν αλλαγή στη σύνθεση και την κατανομή των αποθεμάτων ιχθύων, η οποία μπορεί να αποσταθεροποιήσει τις αλιευτικές συμφωνίες και να αυξήσει τον κίνδυνο διεθνών διαφορών. Η άνοδος της στάθμης της θάλασσας ενέχει επίσης κίνδυνο για την ασφάλεια λόγω της κλίμακας του δυνητικού εκτοπισμού και της μετανάστευσης ανθρώπων⁹, ενώ θα επηρεάσει και τη μέτρηση των θαλάσσιων συνόρων που καθορίζουν διαφορετικά οικονομικά δικαιώματα, τα οποία με τη σειρά τους μπορούν να προκαλέσουν αστάθεια και συγκρούσεις.
- Οι πόροι και οι τεχνολογίες που είναι απαραίτητες για την ενεργειακή μετάβαση και τη σταδιακή κατάργηση των ορυκτών καυσίμων έχουν καταστεί αντικείμενο αυξανόμενου στρατηγικού ανταγωνισμού, ο οποίος επιταχύνθηκε περαιτέρω μετά την απρόκλητη και αδικαιολόγητη στρατιωτική επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας.
- Οι δυνάμεις ασφάλειας και άμυνας των κρατών μελών βρίσκονται αντιμέτωπες με ένα μεταβαλλόμενο και ολοένα πιο απαιτητικό περιβάλλον ασφάλειας στην Ευρώπη και πέραν αυτής, συμπεριλαμβανομένων των δυσμενέστερων κλιματικών επιχειρησιακών συνθηκών. Ταυτόχρονα, πρέπει να μειώσουν τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και την εξάρτησή τους από τα ορυκτά καύσιμα, χωρίς να επηρεαστεί η επιχειρησιακή τους αποτελεσματικότητα.

Η μετάβαση στην πράσινη ενέργεια είναι ο μόνος τρόπος να εξασφαλιστεί ταυτόχρονα βιώσιμη, ασφαλής και οικονομικά προσιτή ενέργεια σε παγκόσμιο επίπεδο. Για να είναι επιτυχής, η εν λόγω μετάβαση πρέπει να είναι κοινωνικά δίκαιη και ισότιμη και να μην αφήνει κανέναν στο περιθώριο. Αυτό σημαίνει όχι μόνο σταδιακή κατάργηση των ορυκτών καυσίμων και των παρωχημένων πρακτικών, αλλά και σταδιακή εισαγωγή της πράσινης ενέργειας, της καινοτόμου τεχνολογίας, των καλύτερων αγορών και της κυκλικής οικονομίας. Απαιτείται αντιμετώπιση, ήδη από τώρα, των δυνητικών μελλοντικών κινδύνων και εξαρτήσεων.

Ως εκ τούτου, είναι εξαιρετικά σημαντικό να συνεχιστούν οι επενδύσεις τόσο στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή όσο και στον μετριασμό της, καθώς και στην προστασία και την αποκατάσταση του περιβάλλοντος. Ωστόσο, παρά τις πολλές προσπάθειες που καταβάλλονται επί του παρόντος για την προώθηση της πράσινης μετάβασης και τη διαχείριση

⁸ Κοινή ανακοίνωση σχετικά με μια ισχυρότερη δέσμευση της ΕΕ για μια ειρηνική, βιώσιμη και ευημερούσα Αρκτική [JOIN (2021) 27 final της 13.10.2021].

⁹ Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC), 2019: IPCC Special Report on the Ocean and Cryosphere in a Changing Climate (Ειδική έκθεση για τους ωκεανούς και την κρύσφαιρα σε ένα μεταβαλλόμενο κλίμα): Η στάθμη της θάλασσας θα εξακολουθήσει να αυξάνεται κατά περίπου 0,3 μέτρα έως το 2050 και κατά 2 μέτρα έως το 2100 με βάση το σενάριο πολύ υψηλών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, με κίνδυνο την αναγκαστική εκτόπιση ανθρώπων, δηλ. έως 340 εκατομμυρίων ατόμων έως το 2050 και 630 εκατομμυρίων ατόμων έως το 2100.

των προκλήσεων που ενέχει, υπάρχει αυξημένος κίνδυνος αστάθειας, ανασφάλειας, ακόμα και συγκρούσεων. Θα πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι για αύξηση των δευτερογενών επιπτώσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτές οι επιπτώσεις μπορούν να προκύψουν από αυξημένη ζήτηση για συνδρομή, από τη διαταραχή των αλυσίδων εφοδιασμού ή από την προσπάθεια ατόμων να διαφύγουν από μη κατοικήσιμες περιοχές ή από σοβαρές αντίξοες συνθήκες στην πατρίδα τους, με δυνατότητες εσωτερικού εκτοπισμού και αυξημένης παράτυπης μετανάστευσης, αλλά και μέσω του οργανωμένου εγκλήματος, των τρομοκρατικών οργανώσεων και της διάδοσης των όπλων.

Ως εκ τούτου, οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος στην ασφάλεια και την άμυνα έχουν καταστεί πιο επείγουσες, απαιτητικές και πολύπλευρες. Αυτό τονίζεται επίσης κατ' επανάληψη από τη Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC)¹⁰ και από πολλές άλλες εκθέσεις και μελέτες. Οι οργανισμοί-εταίροι, όπως τα Ηνωμένα Έθνη και το NATO, και οι διμερείς εταίροι ενσωματώνουν τους κινδύνους αυτούς στον σχεδιασμό της πολιτικής τους. Όπως αντικατοπτρίζεται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Μαρτίου του 2023 σχετικά με την κλιματική και ενεργειακή διπλωματία¹¹, η ΕΕ πρέπει να ενσωματώσει καλύτερα τη σχέση κλίματος, ειρήνης και ασφάλειας στην εξωτερική πολιτική της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ), καθώς και της διεθνούς συνεργασίας και των εταιρικών σχέσεων. Ο ρόλος των κρατών μελών είναι ουσιαστικός για την προώθηση αυτών των εργασιών.

Ο καθορισμός και η εφαρμογή αυτής της νέας προοπτικής όσον αφορά τη σχέση κλίματος και ασφάλειας είναι ζωτικής σημασίας, σύμφωνα με τους στόχους που ορίζονται στην εξωτερική διάσταση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας¹² και στη στρατηγική πυξίδα για την ασφάλεια και την άμυνα¹³. Είναι σημαντικό να συνδεθούν καλύτερα οι διάφοροι άξονες πολιτικής και να διασφαλιστεί ότι η εξωτερική δράση, οι πολιτικές και οι δυνατότητες είναι κατάλληλες για το μέλλον. Η ΕΕ πρέπει να υιοθετήσει έναν πιο προορατικό και ολοκληρωμένο τρόπο απόκρισης στις πολύπλευρες προκλήσεις. Δεδομένου ότι πρόκειται για παγκόσμιες προκλήσεις, η ΕΕ θα επιδιώξει περαιτέρω στενή συνεργασία με τους διεθνείς εταίρους της και τα ενδιαφερόμενα μέρη με στόχο την προώθηση πολυμερών λύσεων.

¹⁰ IPCC Sixth Assessment Report [Έκτη έκθεση αξιολόγησης της διακυβερνητικής επιτροπής για την κλιματική αλλαγή (IPCC)], Αύγουστος 2021.

¹¹ Έγγρ. 7248/23 της 9ης Μαρτίου 2023.

¹² COM(2019) 640 final της 11ης Δεκεμβρίου 2019.

¹³ https://www.eas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf.

Η παρούσα κοινή ανακοίνωση θεσπίζει ένα ενισχυμένο πλαίσιο και προτείνει συγκεκριμένα μέτρα σύμφωνα με την ολοκληρωμένη προσέγγιση της ΕΕ έναντι των εξωτερικών συγκρούσεων και κρίσεων¹⁴ με τους εξής στόχους:

- ενίσχυση του σχεδιασμού, της λήψης αποφάσεων και της εφαρμογής βάσει πληροφοριών για το κλίμα και το περιβάλλον, μέσω ενισχυμένης τεκμηριωμένης ανάλυσης και ανάλυσης προοπτικών·
- πρακτική εφαρμογή της σχέσης κλίματος και ασφάλειας στην εξωτερική δράση της ΕΕ, από την πολιτική έως την υλοποίηση·
- ενίσχυση των μέτρων προσαρμογής και μετριασμού της κλιματικής αλλαγής για την ανάπτυξη των στρατιωτικών και μη στρατιωτικών ικανοτήτων των κρατών μελών, καθώς και των σχετικών υποδομών· και
- ενίσχυση των διεθνών εταιρικών σχέσεων και του έργου της ΕΕ στο πλαίσιο πολυμερών φόρουμ, σύμφωνα με το ευρύτερο πολυμερές θεματολόγιο της ΕΕ για την κλιματική αλλαγή και το περιβάλλον.

1. Τεκμηριωμένη ανάλυση και ανάλυση προοπτικών ως καταλυτικός παράγοντας για την ανάληψη δράσης: στήριξη του σχεδιασμού, της λήψης αποφάσεων και της εφαρμογής βάσει πληροφοριών για το κλίμα και το περιβάλλον

Η αντίδραση της ΕΕ στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος στην ασφάλεια θα εξακολουθήσει να βασίζεται σε τεκμηριωμένες πολιτικές και δράσεις, συμπεριλαμβανομένων των νέων πληροφοριών και της ανάπτυξης γνώσεων, τονίζοντας τη σημασία της αξιόπιστης και προσβάσιμης ανάλυσης για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

1.1. Δεδομένα και αναλύσεις σχετικά με τους κινδύνους για την ασφάλεια που συνδέονται με το κλίμα και το περιβάλλον

Οι πρωτοβουλίες της ΕΕ για τα δεδομένα και τα αναλυτικά πλαίσια περιλαμβάνουν ήδη πολλούς κλιματικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες. Για παράδειγμα, οι μεθοδολογίες για την **έγκαιρη προειδοποίηση και την ανάλυση συγκρούσεων** εστιάζουν, μεταξύ άλλων, στο κλίμα, το περιβάλλον και στους φυσικούς πόρους, οδηγώντας, κατά περίπτωση, σε συστάσεις για προληπτική δράση, καθώς και για προγραμματισμό και εξωτερικές δράσεις που συνυπολογίζουν τις συγκρούσεις. Αυτό θα ενισχυθεί περαιτέρω σε μελλοντικές αναλύσεις.

Επιπλέον, η βελτίωση της **διάδοσης και της προσβασιμότητας της κοινής ανάλυσης** αποτελεί βασικό παράγοντα για τη διασφάλιση της πλήρους αξιοποίησης και ενσωμάτωσής της. Η ευαισθητοποίηση όσον αφορά τους κλιματικούς και περιβαλλοντικούς κινδύνους εν γένει, καθώς και για τα αναλυτικά προϊόντα, αποτελεί μέρος αυτής της προσπάθειας.

Προκειμένου να ενισχυθεί η διαθεσιμότητα δεδομένων και αναλύσεων της ΕΕ για όλες τις σχετικές διαδικασίες σχεδιασμού και υλοποίησης, το Δορυφορικό Κέντρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (SatCen) θα διερευνήσει την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου κόμβου γνώσεων. **Ο κόμβος δεδομένων και ανάλυσης για το κλίμα και το περιβάλλον**, που θα δημιουργηθεί στο πλαίσιο του SatCen, θα αξιοποιήσει την αποκτηθείσα πείρα και τις υπάρχουσες πρωτοβουλίες και θα προσφέρει έναν πόρο για εκτιμήσεις κινδύνων ως προς την ασφάλεια, που σχετίζονται με το κλίμα. Η Επιτροπή θα συνεχίσει επίσης να ενισχύει την πρόσβαση σε δεδομένα και αναλύσεις που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και τον αντίκτυπό της στην ασφάλεια και την άμυνα μέσω **υφιστάμενων πλατφορμών, όπως η πύλη Science for Peace**¹⁵.

Προκειμένου να διευκολυνθεί η ένταξη της σχέσης κλίματος και ασφάλειας στις συζητήσεις και στη λήψη αποφάσεων σε πολιτικό και στρατηγικό επίπεδο, οι υπηρεσίες της Επιτροπής και η ΕΥΕΔ θα αρχίσουν να διενεργούν ετήσια **συνολική ανάλυση τάσεων** που θα καλύπτει, μεταξύ άλλων, τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος στις συγκρούσεις, στον εκτοπισμό και στις μεταναστευτικές μετακινήσεις, καθώς και στον ανταγωνισμό όσον αφορά τους φυσικούς πόρους. Ο κόμβος δεδομένων και ανάλυσης για την κλιματική και περιβαλλοντική ασφάλεια θα παρέχει στοιχεία στην ανάλυση τάσεων, ενώ θα

¹⁵ <https://science4peace.jrc.ec.europa.eu/>.

διασφαλιστεί η στενή συνεργασία με διάφορες υπηρεσίες, όπως το Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών, και η χρήση του Copernicus, του προγράμματος γεωσκόπησης της ΕΕ.

Ο **παγκόσμιος δείκτης κινδύνου συγκρούσεων**¹⁶, που αναπτύχθηκε από το JRC ως ποσοτική εισροή στις μεθοδολογίες έγκαιρης προειδοποίησης και ανάλυσης συγκρούσεων της ΕΕ, θα διευρυνθεί ώστε να μην περιορίζεται στην ξηρασία, για παράδειγμα, αλλά να αξιολογούνται οι επιπτώσεις που σχετίζονται με την αυξημένη μετανάστευση και τον εκτοπισμό, να εξετάζονται οι έμμεσες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, για παράδειγμα στις τιμές των βασικών προϊόντων, όπως οι τιμές των τροφίμων, του αερίου και του πετρελαίου, και να εξετάζονται οι γεωπολιτικές επιπτώσεις και οι επιπτώσεις στην ασφάλεια που επιφέρει η μείωση της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα.

Επιπλέον, θα αναπτυχθεί ένα δυναμικό, **βραχυπρόθεσμο και υποεθνικό μοντέλο κινδύνου συγκρούσεων**, με ιδιαίτερη προσοχή στις μεταβλητές που σχετίζονται με το περιβάλλον και το κλίμα, προκειμένου να βελτιωθεί η ικανότητα έγκαιρης προειδοποίησης και πρόβλεψης της ΕΕ.

Περαιτέρω παραδείγματα πρωτοβουλιών της ΕΕ για δεδομένα και αναλύσεις σχετικά με τους κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα και το περιβάλλον:

- Η **υπηρεσία διαχείρισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης Copernicus** υποστηρίζει την ικανότητα έγκαιρης προειδοποίησης με συνιστώσες που καλύπτουν κινδύνους ξηρασίας¹⁷, δασικών πυρκαγιών και πλημμύρας¹⁸, και η **υπηρεσία παρακολούθησης ξηράς του Copernicus**¹⁹ παρέχει γεωχωρικές πληροφορίες σχετικά με την εδαφοκάλυψη και τις αλλαγές της, τη χρήση της γης, την κατάσταση της βλάστησης, τον κύκλο του νερού και τις μεταβλητές της επιφανειακής ενέργειας της γης²⁰.
- Το **INFORM**, ένα φόρουμ πολλών ενδιαφερόμενων μερών για αναλύσεις σχετικά με ανθρωπιστικές κρίσεις και καταστροφές. Ο δείκτης **INFORM Climate Change**²¹ (που δημοσιεύθηκε τον Νοέμβριο του 2022) παρουσιάζει ποσοτικές εκτιμήσεις των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στον μελλοντικό κίνδυνο ανθρωπιστικών κρίσεων.
- Το **Ευρωπαϊκό Δίκτυο Παρατηρήσεων και Δεδομένων της Θάλασσας (EMODnet)**²² αποτελείται από περισσότερους από 120 οργανισμούς που συνεργάζονται για την παρατήρηση της θάλασσας και την επεξεργασία των δεδομένων σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, με στόχο την παροχή διαλειτουργικών στρωμάτων δεδομένων και προϊόντων δεδομένων.

¹⁶ <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/initiatives-services/global-conflict-risk-index#documents/1059/list>.

¹⁷ <https://edo.jrc.ec.europa.eu/edov2/php/index.php?id=1000>.

¹⁸ <https://www.efas.eu/en>.

¹⁹ <https://land.copernicus.eu/>.

²⁰ Επιπλέον, οι υπηρεσίες ασφάλειας του Copernicus ασχολούνται με την κλιματική ασφάλεια με νέα γεωχωρικά προϊόντα και η υπηρεσία κλιματικής αλλαγής του Copernicus παρέχει πληροφορίες και εργαλεία για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν.

²¹ <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/inform-index/INFORM-Climate-Change/Methodology>.

²² <https://emodnet.ec.europa.eu/en>.

- Η **προτοβουλία Destination Earth**²³, η οποία αποσκοπεί στην ανάπτυξη ενός εξαιρετικά ακριβούς ψηφιακού μοντέλου της Γης σε παγκόσμια κλίμακα, αναμένεται να παραγάγει προβλέψεις και προσομοιώσεις φυσικών φαινομένων και ακραίων φαινομένων.

Η στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, τις χώρες εταίρους, συμπεριλαμβανομένων των οικείων συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης και των τοπικών κόμβων γνώσεων, καθώς και με διεθνείς οργανισμούς, θα οδηγήσει σε καλύτερη κατανόηση της σχέσης κλίματος και ασφάλειας.²⁴ Η ΕΕ προωθεί επίσης την ανάπτυξη αναλυτικών ικανοτήτων σε άλλες περιοχές για την πρόβλεψη και την ταχεία αντιμετώπιση αναδυόμενων και εξελισσόμενων κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Για παράδειγμα, ως μέλος της διακυβερνητικής ομάδας γεωσκόπησης, η ΕΕ στηρίζει **παγκόσμιες πρωτοβουλίες για τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων** σχετικά με την κλιματική αλλαγή και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, καθώς και την **τεκμηριωμένη ανάλυση σχετικά με την παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια** μέσω του Παγκόσμιου Δικτύου κατά των Επισιτιστικών Κρίσεων.

1.2. Συλλογή και ανάλυση αμυντικών δεδομένων

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας (ΕΟΑ) έχει ήδη διασφαλίσει τη δέσμευση των κρατών μελών να συλλέξουν δεδομένα σχετικά με την κατανάλωση ενέργειας και τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου των ενόπλων δυνάμεών τους²⁵ και πλέον προβαίνει στον καθορισμό μιας δομημένης μεθοδολογίας, της **Defence Energy Suite (DEneS)**, για τη συλλογή και την παρακολούθηση των ενεργειακών δεδομένων για την άμυνα των κρατών μελών. Από κοινού με την Επιτροπή, ο ΕΟΑ διεξάγει επίσης μελέτες και έρευνες σχετικά με την ανθεκτικότητα των αμυντικών ενεργειακών υποδομών²⁶. Η εν λόγω συλλογή και ανάλυση δεδομένων είναι απαραίτητη για τη βελτίωση του αμυντικού σχεδιασμού και των επενδυτικών αποφάσεων με βάση το κλίμα εντός των κρατών μελών.

1.3. Αξιοποίηση της έρευνας και της καινοτομίας

Για τους σκοπούς τόσο της ασφάλειας όσο και της άμυνας, η έρευνα και οι μελέτες σχετικά με τους κλιματικούς και περιβαλλοντικούς κινδύνους είναι ουσιαστικής σημασίας για την επικαιροποίηση και την καθοδήγηση της ανάπτυξης, του σχεδιασμού και της εφαρμογής πολιτικής.

²³ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/el/policies/destination-earth>.

²⁴ Οι ανταλλαγές δεδομένων που προβλέπονται σε ετήσια βάση σε περιφερειακό επίπεδο, στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης ΕΕ-UNEP για το κλίμα, το περιβάλλον και την ασφάλεια, αποτελούν καλό παράδειγμα τέτοιας συνεργασίας.

²⁵ [να προστεθεί παραπομπή στα ενεργειακά δεδομένα του ΕΟΑ για την άμυνα].

²⁶ Tavares da Costa, R., Krausmann, E., Hadjisavvas, C., Impacts of climate change on defence-related critical energy infrastructure (Επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε κρίσιμες ενεργειακές υποδομές που σχετίζονται με την άμυνα), 2023, doi:10.2760/03454.

Ερευνητικά έργα για τη σχέση κλίματος και ασφάλειας

Τα προγράμματα-πλαίσια της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία, όπως το πρόγραμμα **Ορίζων 2020** (2014-2020) και το τρέχον πρόγραμμα **Ορίζων Ευρώπη** (2021-2027), διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη γεφύρωση των γνωστικών κενών σχετικά με την κλιματική αλλαγή και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος ως βάση για την ανάπτυξη αποτελεσματικών πολιτικών απαντήσεων που βασίζονται στα βέλτιστα διαθέσιμα επιστημονικά στοιχεία²⁷. Συνολικά, το 35 % του προγράμματος-πλαισίου «Ορίζων Ευρώπη» προορίζεται για τη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων που σχετίζονται με το κλίμα²⁸. Επιπλέον, το 7,5 % του προγράμματος-πλαισίου «Ορίζων Ευρώπη» την περίοδο 2024-2025 και το 10 % από το 2026 και μετά προορίζεται για τη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα²⁹. Άλλα παραδείγματα σημαντικών ερευνητικών μελετών περιλαμβάνουν την κοινή ερευνητική μελέτη του ΕΟΑ και του JRC για την αξιολόγηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στις κρίσιμες ενεργειακές υποδομές και τις στρατιωτικές ικανότητες που σχετίζονται με την άμυνα.

Κύριες δράσεις σε επίπεδο ΕΕ:

- Το Δορυφορικό Κέντρο της ΕΕ, με όλους τους σχετικούς φορείς και τις πρωτοβουλίες, θα εξετάσει το ενδεχόμενο δημιουργίας ενός κόμβου δεδομένων και

²⁷ [Αποστολές της ΕΕ στο πλαίσιο του προγράμματος-πλαισίου «Ορίζων Ευρώπη».](#)

²⁸ Παραδείγματα χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ έργων που έχουν μεγάλη σημασία για τη σχέση κλίματος και ασφάλειας είναι, μεταξύ άλλων, τα εξής: [HABITABLE](#) (Linking Climate Change, Habitability and Social Tipping Points: Scenarios for Climate Migration) (Σύνδεση της κλιματικής αλλαγής, της κατοικησιμότητας και κοινωνικά σημεία καμπίης: Σενάρια για την κλιματική μετανάστευση)· [CASCADES](#) (CASCading Climate risks: towards ADaptive and resilient European Societies) (Ιεράρχηση κλιματικών κινδύνων: οδεύοντας προς προσαρμοστικές και ανθεκτικές ευρωπαϊκές κοινωνίες)· [RECEIPT](#) (REmote Climate Effects and their Impact on European sustainability, Policy and Trade) (Απομακρυσμένες κλιματικές επιπτώσεις και ο αντίκτυπός τους στη βιωσιμότητα, την πολιτική και στο εμπόριο της Ευρώπης)· [CoCliCo](#) (Coastal Climate Core Service) (Βασική υπηρεσία για το παράκτιο κλίμα)· [CLIMAAX](#) (CLIMAtE risk and vulnerability Assessment framework and toolboX) (Πλαίσιο και εργαλειοθήκη για την αξιολόγηση των κλιματικών κινδύνων και της τρωτότητας)· [ESPRESSO](#) (Enhancing Synergies for disaster PREvention in the EurOpean Union) (Ενίσχυση των συνεργειών για την πρόληψη καταστροφών στην Ευρωπαϊκή Ένωση)· [CaseXtreme](#) (ChAnGes in the Statistics of EXTremes Events in climate) (Αλλαγές στις στατιστικές για ακραία κλιματικά φαινόμενα)· [MIRACA](#) (Multi-hazard Infrastructure Risk Assessment for Climate Adaptation) (Εκτίμηση επικινδυνότητας υποδομών πολλαπλών κινδύνων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή)· [ARCOS](#) (Artic Observatory for Copernicus SEA Security Service) (Αρκτικό παρατηρητήριο για την υπηρεσία θαλάσσιας ασφάλειας του Copernicus)· [CENTAUR](#) (Copernicus Enhanced Tools for Anticipative Response to Climate Change in the Emergency and Security Domain) (Ενισχυμένα εργαλεία του Copernicus για την προληπτική αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής στον τομέα έκτακτης ανάγκης και ασφάλειας)· [EGSIEM](#) (European Gravity Service for Improved Emergency Management) (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για την αξιοποίηση του πεδίου βαρύτητας στη διαχείριση έκτακτων φαινομένων)· [GPP](#) (GEOSS Platform Plus)· [PLACARD](#) (PLATform for Climate Adaptation and Risk reduction) (Πλατφόρμα για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και τη μείωση των κινδύνων)· [AD4GD](#) (All Data 4 Green Deal) [BIOSEC](#) (Biodiversity and Security: understanding environmental crime, illegal wildlife trade and threat finance) (Βιοποικιλότητα και ασφάλεια: κατανόηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, του παράνομου εμπορίου άγριων ειδών και της χρηματοδότησης απειλών) και [ConFooBio](#) (Resolving conflicts between food security and biodiversity conservation under uncertainty) (Επίλυση των συγκρούσεων μεταξύ της επισιτιστικής ασφάλειας και της διατήρησης της βιοποικιλότητας υπό συνθήκες αβεβαιότητας).

²⁹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/cluster-6-food-bioeconomy-natural-resources-agriculture-and-environment_el

ανάλυσης για την κλιματική και περιβαλλοντική ασφάλεια εντός των εγκαταστάσεών του, προκειμένου να αυξηθεί η πρόσβαση σε δεδομένα και αναλύσεις για το κλίμα και την ασφάλεια, καθώς και η διαθεσιμότητά τους.

- Οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής και η ΕΥΕΔ θα παρέχουν ετήσια ανάλυση των τάσεων για το κλίμα και την ασφάλεια με στόχο την υποστήριξη των συζητήσεων και της λήψης αποφάσεων σε πολιτικό και στρατηγικό επίπεδο.
- Η Επιτροπή θα αναπτύξει περαιτέρω τη συμπερίληψη σχετικών και τεκμηριωμένων περιβαλλοντικών και κλιματικών δεικτών στον παγκόσμιο δείκτη κινδύνου συγκρούσεων προκειμένου να διασφαλιστεί καλύτερη τεκμηρίωση της επιλογής προτεραιοτήτων για την πρόληψη των συγκρούσεων.
- Οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, σε διαβούλευση με την ΕΥΕΔ, θα αναπτύξουν ένα δυναμικό, βραχυπρόθεσμο και υποεθνικό μοντέλο κινδύνου συγκρούσεων, το οποίο θα περιλαμβάνει ενισχυμένη εξέταση των περιβαλλοντικών και κλιματικών μεταβλητών για τη βελτίωση της ικανότητας έγκαιρης προειδοποίησης και πρόβλεψης της ΕΕ.

2. Πρακτική εφαρμογή της σχέσης κλίματος και ασφάλειας στην εξωτερική δράση της ΕΕ

Η σχέση κλίματος και ασφάλειας πρέπει να καταστεί λειτουργική με συνεκτικό τρόπο σε όλες τις εξωτερικές δράσεις της ΕΕ, από τη χάραξη πολιτικής και τη λήψη αποφάσεων έως την υλοποίηση. Οι διάφορες πρωτοβουλίες της ΕΕ, από τη δράση για το κλίμα και την προσαρμογή έως την πρόληψη των συγκρούσεων, τη διαχείριση κρίσεων και την ανθρωπιστική δράση, είναι πιο αποτελεσματικές όταν μεγιστοποιούνται οι συνέργειες και οι συμπληρωματικότητες σύμφωνα με την **ολοκληρωμένη προσέγγιση της ΕΕ**. Στόχος είναι επίσης η βελτιστοποίηση των πόρων της ΕΕ και των κρατών μελών της, μεταξύ άλλων με την προώθηση της δράσης «Ομάδα Ευρώπη»³⁰.

Σύμφωνα με τον κανονισμό για τον Μηχανισμό Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας — Παγκόσμια Ευρώπη (NDICI — Παγκόσμια Ευρώπη)³¹, ο οποίος απαιτεί ανάλυση συγκρούσεων για χώρες και περιφέρειες σε κρίση, μετά από κρίση ή σε καταστάσεις αστάθειας και ευπάθειας, οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής και η ΕΥΕΔ, συμπεριλαμβανομένων των αντιπροσωπειών της ΕΕ, θα ενισχύσουν την **ανάλυση της σχέσης κλίματος/περιβάλλοντος, ειρήνης και ασφάλειας** των συναφών πολιτικών και δράσεών της, ιδίως σε γεωγραφικές περιοχές ευάλωτες σε αυτές τις επιπτώσεις, όπως, σε περιφερειακό

³⁰ Η «Ομάδα Ευρώπη» συγκροτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα κράτη μέλη της, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ).

³¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/947 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση Μηχανισμού Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας — Παγκόσμια Ευρώπη.

επίπεδο, στο Σαχέλ ή στο Κέρας της Αφρικής ή στα αναπτυσσόμενα μικρά νησιωτικά κράτη (AMNK). Η ανάλυση αυτή θα συμβάλει στη διαμόρφωση των προσεγγίσεων της σε αυτές τις καταστάσεις και **θα παρέχει στοιχεία** για τον μελλοντικό προγραμματισμό, κατά περίπτωση. Αυτό θα αποτελέσει μέρος των κατευθυντήριων γραμμών προς τις αντιπροσωπείες της ΕΕ στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης του NDICI — Παγκόσμια Ευρώπη.

Σε αναγνώριση των διαφοροποιημένων επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος στις γυναίκες, στα παιδιά και στις ευάλωτες ομάδες, η εφαρμογή μιας προσέγγισης με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα και η ενσωμάτωση μιας προοπτικής που λαμβάνει υπόψη τη διάσταση του φύλου και τη διάσταση της προστασίας των παιδιών και των νέων είναι ουσιαστικής σημασίας κατά την πρακτική εφαρμογή της σχέσης κλίματος και ασφάλειας. Αυτό συμβαδίζει με τη στήριξη προσεγγίσεων που λαμβάνουν υπόψη το εκάστοτε πλαίσιο, τη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων και την αρχή του «μη βλάπτει».

2.1.Επενδύσεις στο κλίμα και το περιβάλλον ως επενδύσεις στην ειρήνη και την ασφάλεια

Ως παγκόσμιος ηγέτης στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, της ρύπανσης και της απώλειας βιοποικιλότητας, η ΕΕ πρωτοστατεί στις συλλογικές προσπάθειες με στόχο την αύξηση της χρηματοδότησης για το κλίμα και τη βιοποικιλότητα. Αυτό συνεπάγεται την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των ευάλωτων χωρών και κοινοτήτων με χαμηλά εισοδήματα, συμπεριλαμβανομένης της επισιτιστικής ασφάλειας, με παράλληλη προώθηση μακροπρόθεσμων βιώσιμων προσεγγίσεων για τη διαχείριση βασικών φυσικών πόρων. Με την ανάπτυξη εναλλακτικών μέσων διαβίωσης και τη στήριξη της χρηστής διακυβέρνησης, με τρόπο που λαμβάνει υπόψη τη διάσταση του φύλου, οι προσπάθειες αυτές συμβάλλουν επίσης στην πρόληψη των συγκρούσεων και στην ειρήνη.

Ο Μηχανισμός Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας — Παγκόσμια Ευρώπη (NDICI — Παγκόσμια Ευρώπη) διαδραματίζει, εν προκειμένω, καίριο ρόλο. Περιλαμβάνει στόχο δαπανών ύψους 30 % για τη δράση για το κλίμα, με έμφαση σε μέτρα μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογής σε αυτήν, ο οποίος αυξήθηκε κατά 4 δισ. EUR επιπλέον, όπως ανακοινώθηκε από την πρόεδρο της Επιτροπής κα φον ντερ Λάιεν τον Σεπτέμβριο του 2021. Θα συμβάλει επίσης στον στόχο της ΕΕ όσον αφορά την επίτευξη του στόχου δαπανών για τη βιοποικιλότητα της τάξης του 7,5 % το 2024 και του 10 % το 2026 και το 2027. Η πρόεδρος ανακοίνωσε επίσης διπλασιασμό της διεθνούς χρηματοδότησης της Επιτροπής για τη βιοποικιλότητα, ιδίως για τις πλέον ευάλωτες χώρες, στα 7 δισ. EUR για την περίοδο 2021-2027.

Τα κονδύλια αυτά αφορούν ορισμένους από τους δεσμούς μεταξύ της κλιματικής αλλαγής, της υποβάθμισης του περιβάλλοντος και της ανασφάλειας, ενώ παράλληλα συμβάλλουν με έμμεσο τρόπο στη διαχείριση του εκτοπισμού και της μετανάστευσης λόγω του κλίματος. Ομοίως, μέσω του NDICI — Παγκόσμια Ευρώπη και του προϋπολογισμού για την ανθρωπιστική βοήθεια, η ΕΕ χρηματοδοτεί επίσης δράσεις που έχουν καθοριστική σημασία για την περαιτέρω μείωση του κινδύνου καταστροφών, καθώς και για την ενίσχυση της ετοιμότητας και της προληπτικής δράσης. Αυτό συμβάλλει θετικά στη σχέση κλίματος και ασφάλειας μέσω της ανάπτυξης ανθεκτικότητας. Καθώς αυξάνονται οι γνώσεις και η πείρα όσον αφορά αυτήν

τη σχέση, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα πρέπει να σχεδιάζουν αναλόγως τις δεσμεύσεις τους μέσω της προσέγγισης της δράσης «Ομάδα Ευρώπη».

Η στρατηγική Global Gateway, η θετική προσφορά της ΕΕ στους εταίρους για την αντιμετώπιση των πλέον πιεστικών παγκόσμιων προκλήσεων, θα συμβάλει στις προσπάθειες της ΕΕ για ειρήνη και σταθερότητα. Θα προωθήσει έργα τα οποία στηρίζουν τις προσπάθειες των χωρών εταίρων να συνεχίσουν την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και την ανθρώπινη ανάπτυξη, μειώνοντας παράλληλα το παγκόσμιο επενδυτικό χάσμα.

Για παράδειγμα, στο πλαίσιο της δέσμης επενδυτικών μέτρων ΕΕ-Αφρικής της Global Gateway, θεσπίστηκε η πρωτοβουλία της «Ομάδας Ευρώπη» για την προσαρμογή και ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή στην Αφρική με σκοπό την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των πλέον ευάλωτων πληθυσμών έναντι των κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα και τους φυσικούς κινδύνους, συγκεντρώνοντας προγράμματα από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της ΕΕ ύψους άνω του 1 δισ. EUR. Στην Κεντρική Ασία, η πρωτοβουλία της «Ομάδας Ευρώπη» για το νερό, την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή συμβάλλει στη βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων και ενεργειακών πόρων, ενώ παράλληλα αντιμετωπίζει τις περιβαλλοντικές προκλήσεις και την κλιματική αλλαγή, με αρχική συνεισφορά ύψους 700 εκατ. EUR από την «Ομάδα Ευρώπη». Στη Λατινική Αμερική, οι πτυχές της κλιματικής αλλαγής και της αποψίλωσης των δασών αντιμετωπίζονται μέσω πρωτοβουλιών της «Ομάδας Ευρώπη» στη λεκάνη του Αμαζονίου, μεταξύ των οποίων μια πρωτοβουλία για τα τροπικά δάση στη Βραζιλία με ενδεικτικό ποσό ύψους 430 εκατ. EUR.

Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην ανθεκτικότητα σε επίπεδο κοινοτήτων και στην ανθεκτικότητα των πόλεων και των αστικών περιοχών, καθώς αποτελούν συχνά το επίκεντρο της μετανάστευσης και του εκτοπισμού. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό όσον αφορά την παροχή ανθεκτικών, οικονομικά προσιτών και προσβάσιμων κατοικιών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, ιδίως για όσους βρίσκονται σε πιο ευάλωτη κατάσταση, διαβιώνοντας σε επισφαλή καταλύματα, πολλοί εκ των οποίων είναι γυναίκες ή παιδιά. Παρόλο που οι χρηματοδοτούμενες από την ΕΕ δράσεις για τον σκοπό αυτόν βρίσκονται σε εξέλιξη, η ΕΕ θα διερευνήσει τρόπους στενότερης συνεργασίας με το Παγκόσμιο Σύμφωνο των Δημάρχων για το Κλίμα και την Ενέργεια, οι οποίοι θα συμβάλλουν σε παγκόσμιες εκστρατείες στον τομέα αυτόν.

Επιπλέον, τα οικονομικά και επενδυτικά σχέδια, που καταρτίζονται από κοινού με τους εταίρους της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια, και τις χώρες της ανατολικής και νότιας γειτονίας, μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία ή τη διατήρηση της σταθερότητας, αυξάνοντας την ανθεκτικότητα στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, και να αντιμετωπίσουν ορισμένα από τα βαθύτερα αίτια της μετανάστευσης και του εκτοπισμού.

2.2.Συνεκτίμηση της σχέσης κλίματος και ασφάλειας σε καταστάσεις συγκρούσεων και κρίσεων

Η ΕΕ πρέπει να σημειώσει περαιτέρω πρόοδο όσον αφορά τη συνεκτίμηση των δεσμών σε όλα τα στάδια του κύκλου μιας σύγκρουσης μεταξύ των κλιματικών και των περιβαλλοντικών κρίσεων, της ειρήνης και της ασφάλειας, σύμφωνα με την ολοκληρωμένη προσέγγιση της ΕΕ. Η πρόκληση αυτή είναι διττή: οι πολιτικές και οι πρακτικές που σχετίζονται με το κλίμα και το περιβάλλον θα πρέπει να θεωρούνται όλο και πιο ευαίσθητες στις συγκρούσεις και, ταυτόχρονα, οι κλιματικές και περιβαλλοντικές παράμετροι θα πρέπει να συνεχίσουν να ενσωματώνονται στην οικοδόμηση της ειρήνης, τη σταθεροποίηση, τη διαχείριση κρίσεων και την ανάκαμψη μετά από συγκρούσεις στην ΕΕ.

2.2.1. Οικοδόμηση της ειρήνης και σταθεροποίηση

Η έλλειψη διαχείρισης και διακυβέρνησης των φυσικών πόρων μπορεί να επιδεινώσει τις υφιστάμενες εντάσεις εντός των χωρών και μεταξύ τους. Αυτό αντιμετωπίζεται, ειδικότερα, μέσω πρωτοβουλιών της ΕΕ για την οικοδόμηση ειρήνης σε ευαίσθητες καταστάσεις και περιοχές. Για παράδειγμα, **οι δράσεις σταθεροποίησης της ΕΕ**³² μπορούν να συμβάλουν στον μετριασμό ορισμένων κινδύνων που σχετίζονται με το κλίμα και το περιβάλλον, αντιμετωπίζοντας τις ανάγκες των εκτοπισθέντων στο εσωτερικό της χώρας ατόμων, ιδίως των γυναικών και των κοριτσιών και των ατόμων με αναπηρία, που συχνά επηρεάζονται σε δυσανάλογο βαθμό από κλιματικές και περιβαλλοντικές πτυχές, καθώς και των κοινοτήτων υποδοχής τους. Ως εκ τούτου, οι μελλοντικές αξιολογήσεις σταθεροποίησης της ΕΕ θα ενσωματώσουν τις κλιματικές και περιβαλλοντικές παραμέτρους στις επιλογές αντιμετώπισής τους ακολουθώντας μια προσέγγιση χωρίς αποκλεισμούς που θα λαμβάνει υπόψη τη διάσταση του φύλου και τις συγκρούσεις.

Η πρόσβαση σε φυσικούς πόρους και άλλα περιβαλλοντικά θέματα μπορεί επίσης να προσφέρει νέες ευκαιρίες συνεργασίας και συμφιλίωσης, για παράδειγμα μέσω δομών διακυβέρνησης χωρίς αποκλεισμούς, και μπορεί να χρησιμεύσει ως σημεία εισόδου για **διαμεσολάβηση και διάλογο**³³. Η διασυννοριακή συνεργασία στον τομέα των υδάτων³⁴, για παράδειγμα, μπορεί να λειτουργήσει ως καταλυτικός παράγοντας για την πρόληψη των συγκρούσεων και την οικοδόμηση ειρήνης. Η ΕΕ θα συνεχίσει να επενδύει στην κατάρτιση μιας ομάδας διαμεσολαβητών, στοχεύοντας παράλληλα στη στήριξη της ανάπτυξης ικανοτήτων των τοπικών διαμεσολαβητών με στόχο την ενασχόλησή τους με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και των περιβαλλοντικών προκλήσεων στην ειρήνη και την ασφάλεια.

2.2.2. Ανθρωπιστική δράση, ετοιμότητα και απόκριση σε περιπτώσεις καταστροφών

Οι παράμετροι που αφορούν το κλίμα και το περιβάλλον ενσωματώνονται ολοένα και περισσότερο σε όλες τις **ανθρωπιστικές παρεμβάσεις**, ως αναγνώριση του τρόπου με τον

³² Βλ. το EU Stabilisation Concept (Γενική Ιδέα της σταθεροποίησης της ΕΕ), έγγρ. WK 13776/2022 INIT της 12ης Οκτωβρίου 2022.

³³ Όπως αναγνωρίζεται στη Γενική Ιδέα και στα επακόλουθα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ειρηνευτική διαμεσολάβηση της ΕΕ (7 Δεκεμβρίου 2020), καθώς και στις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΥΕΔ για την ειρηνευτική διαμεσολάβηση.

³⁴ Η ΕΕ δρομολόγησε την πρωτοβουλία της «Ομάδας Ευρώπη» για τη διασυννοριακή διαχείριση των υδάτων στην Αφρική, στη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τα ύδατα, τον Μάρτιο του 2023.

οποίο οι συγκρούσεις, η κλιματική αλλαγή και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος επιδεινώνουν τις ανθρωπιστικές ανάγκες και τα τρωτά σημεία³⁵.

Η ανθρωπιστική βοήθεια της ΕΕ και ο μηχανισμός πολιτικής προστασίας της Ένωσης πρωτοστατούν όσον αφορά την ανταπόκριση της ΕΕ στα ακραία καιρικά φαινόμενα και στις ανθρωπιστικές τους συνέπειες³⁶. Μέσω της γραμμής του προϋπολογισμού για την ετοιμότητα αντιμετώπισης καταστροφών (ύψους 78 εκατ. EUR), η ΕΕ στηρίζει στοχευμένες παρεμβάσεις ετοιμότητας, συμπεριλαμβανομένων προληπτικών δράσεων για την προετοιμασία έναντι των σοβαρότατων ανθρωπιστικών επιπτώσεων και τον μετριασμό τους προτού εκδηλωθούν πλήρως. Η ΕΕ έχει επίσης δεσμευτεί να μειώσει το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των ανθρωπιστικών επιχειρήσεων που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ και στηρίζει και ενθαρρύνει τις προσπάθειες των εταίρων της προς τον σκοπό αυτόν, ιδίως σε σχέση με πιο βιώσιμες αλυσίδες εφοδιασμού.

Ως αποτέλεσμα των συχνότερων και σοβαρότερων καιρικών φαινομένων, οι ικανότητες ασφάλειας και άμυνας των κρατών μελών ενδέχεται να αξιοποιηθούν συχνότερα για τη στήριξη της διαχείρισης καταστροφών και των προσπαθειών ανθρωπιστικής βοήθειας, τόσο εντός της ΕΕ όσο και πέραν των εξωτερικών συνόρων της. Η περαιτέρω ενίσχυση του **συντονισμού και της ετοιμότητας των πολιτικών-στρατιωτικών υπηρεσιών** σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, σύμφωνα με το πλαίσιο για τη χρήση των στρατιωτικών μέσων της ΕΕ με σκοπό την υποστήριξη της παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας και της αρωγής σε περιπτώσεις καταστροφών³⁷, είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση έγκαιρης και αποτελεσματικής αντίδρασης που συνάδει με την προσέγγιση αρχής όσον αφορά την ανθρωπιστική βοήθεια της ΕΕ, και απαιτεί περαιτέρω επιτάχυνση.

2.2.3. Διαχείριση κρίσεων

Οι 13 μη στρατιωτικές και οι 9 στρατιωτικές αποστολές και επιχειρήσεις της ΕΕ στο πλαίσιο της **Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) της ΕΕ** αναπτύσσονται συχνά σε χώρες που είναι ιδιαίτερα ευάλωτες σε κινδύνους για την ασφάλεια που σχετίζονται με το κλίμα και το περιβάλλον. Η ΕΕ θα ενσωματώσει σταδιακά και θα εξετάσει τις κλιματικές και περιβαλλοντικές πτυχές στον σχεδιασμό, στην υλοποίηση και την επανεξέταση των εντολών τους. Η στρατηγική πυξίδα έθεσε ως στόχο, έως το 2025, όλες οι στρατιωτικές και μη

³⁵ Η ανθρωπιστική βοήθεια της ΕΕ και ο μηχανισμός πολιτικής προστασίας της Ένωσης πρωτοστατούν όσον αφορά την ανταπόκριση της ΕΕ στα ακραία καιρικά φαινόμενα και στις ανθρωπιστικές τους συνέπειες. Μέρος του προϋπολογισμού της ΕΕ για ανθρωπιστικά ζητήματα (1,7 δισ. EUR για το 2023) προορίζεται για την αντιμετώπιση των ανθρωπιστικών αναγκών που προκύπτουν από καταστροφές λόγω κλίματος, των οποίων η συχνότητα, η διάρκεια και η κλίμακα αυξάνονται ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής.

³⁶ Μέρος του προϋπολογισμού της ΕΕ για ανθρωπιστικά ζητήματα (1,7 δισ. EUR για το 2023) προορίζεται για την αντιμετώπιση των ανθρωπιστικών αναγκών που προκύπτουν από καταστροφές λόγω κλίματος, των οποίων η συχνότητα, η διάρκεια και η κλίμακα αυξάνονται ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής. Η ικανότητα ευρωπαϊκής ανθρωπιστικής δράσης δημιουργήθηκε το 2022 με σκοπό τη στήριξη της αντίδρασης της ΕΕ σε κρίσεις, συμπεριλαμβανομένων των καταστροφών λόγω κλιματικών συνθηκών.

³⁷ Όπως περιγράφεται στο έγγραφο με τίτλο [«EU Concept on Effective CIVMIL Coordination in Support of Humanitarian Assistance and Disaster Relief»](#) (Γενική Ιδέα της ΕΕ για τον αποτελεσματικό συντονισμό των πολιτικών-στρατιωτικών υπηρεσιών με σκοπό την υποστήριξη της παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας και της αρωγής σε περιπτώσεις καταστροφών).

στρατιωτικές αποστολές και επιχειρήσεις να διαθέτουν **σύμβουλο σε θέματα περιβάλλοντος** και να υποβάλουν έκθεση σχετικά με το **περιβαλλοντικό τους αποτύπωμα**. Στο **σύμφωνο μη στρατιωτικής ΚΠΑΑ**³⁸, τα κράτη μέλη δεσμεύτηκαν να ενσωματώσουν τις προσπάθειες, όσον αφορά τις δραστηριότητες εξωτερικών αποστολών, με στόχο την αντιμετώπιση των προκλήσεων στον τομέα της ασφάλειας που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή και την υποβάθμιση και εκμετάλλευση του περιβάλλοντος.

Για να μπορέσουν οι αποστολές και οι επιχειρήσεις ΚΠΑΑ να ανταποκριθούν αποτελεσματικά σε αυτούς τους στόχους που σχετίζονται με το κλίμα, πρέπει να αναπτυχθεί και να εφαρμοστεί ένα σύνολο μέτρων από κοινού με τα κράτη μέλη. Μια τέτοια νέα **δέσμη μέτρων ΚΠΑΠ για το κλίμα** θα παράσχει μια συνεκτική βάση για διάφορες αλληλένδετες δραστηριότητες, διασφαλίζοντας ότι οι πόροι χρησιμοποιούνται με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο, ως ακολούθως.

- Θα πρέπει να προσδιοριστούν τα διαφορετικά **προφίλ των συμβούλων σε θέματα περιβάλλοντος** και να αποτυπωθούν στις ανάγκες κατάρτισης και προσλήψεων³⁹, λαμβανομένων υπόψη του πεδίου εφαρμογής των αποστολών και επιχειρήσεων ΚΠΑΑ⁴⁰ και των πιθανών μελλοντικών εξελίξεων.
- Στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με τις εντολές ΚΠΑΑ θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη **οι νέες ετήσιες αναλύσεις τάσεων για το κλίμα, το περιβάλλον και την ασφάλεια**⁴¹ και άλλες πηγές ανάλυσης για τον σχεδιασμό και την περιοδική επανεξέταση των εντολών αποστολής, και να προωθείται παράλληλα η ενσωμάτωση των διδαγμάτων που αντλήθηκαν σε όλους τους διαφορετικούς άξονες εργασίας. Τα διδάγματα που αντλήθηκαν από τους εταίρους μας που δραστηριοποιούνται στο ίδιο πεδίο δράσης, ιδίως από τα Ηνωμένα Έθνη⁴², θα πρέπει να εξεταστούν, μεταξύ άλλων με σκοπό τον εντοπισμό πιθανών τομέων στενότερης συνεργασίας.
- Θα αναπτυχθεί ένας **μηχανισμός υποβολής εκθέσεων** σχετικά με το **περιβαλλοντικό αποτύπωμα** σε όλες τις αποστολές και επιχειρήσεις, με βάση τα διδάγματα από πιλοτικά έργα, διασφαλίζοντας παράλληλα συνέργειες και ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών επί των συγκεκριμένων θεμάτων με άλλους τομείς εξωτερικής δράσης της ΕΕ, όπως οι ανθρωπιστικές δεσμεύσεις. Θα πρέπει επίσης να δημιουργηθεί κατάλληλος σύνδεσμος με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό για την Ειρήνη με σκοπό τη βελτιστοποίηση των κλιματικών και περιβαλλοντικών επιδόσεων⁴³.

³⁸ ST 9588 2023 INIT της 22ας Μαΐου 2023.

³⁹ Βλ. επίσης σύνδεσμο προς την πλατφόρμα κατάρτισης της ΕΕ για το κλίμα και την ασφάλεια που ορίζεται ως νέα δράση στο κεφάλαιο 3 της παρούσας κοινής ανακοίνωσης.

⁴⁰ Οι εντολές της ΚΠΑΑ καλύπτουν την πρόληψη των συγκρούσεων και τη διατήρηση της ειρήνης, τη διαχείριση κρίσεων, τις κοινές δράσεις αφοπλισμού και τις αποστολές παροχής στρατιωτικών συμβουλών και βοήθειας, καθώς και ανθρωπιστικές αποστολές και αποστολές διάσωσης και σταθεροποίησης μετά από συγκρούσεις.

⁴¹ Βλ. κεφάλαιο 1 της παρούσας κοινής ανακοίνωσης.

⁴² Για παράδειγμα, η Αποστολή Βοήθειας των Ηνωμένων Εθνών στη Σομαλία (UNSOM) εξετάζει επί του παρόντος την προστασία των υδάτινων πόρων μέσω ειρηνευτικών δυνάμεων, ώστε να εξασφαλιστεί η πρόσβαση σε επείγουσας ανάγκης και βιώσιμα συστήματα υδροδότησης και να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να περάσουν στον έλεγχο της τρομοκρατικής οργάνωσης al-Shabaab.

⁴³ Οι κανόνες υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού για την Ειρήνη περιλαμβάνουν τις κλιματικές και περιβαλλοντικές επιδόσεις ως κριτήριο για τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων στο πλαίσιο των μέτρων συνδρομής του.

Τέλος, μπορεί επίσης να είναι σκόπιμο να εξεταστεί η ενσωμάτωση κλιματικών και περιβαλλοντικών παραγόντων στα σενάρια που υποστηρίζουν την πρακτική εφαρμογή της **ικανότητας ταχείας ανάπτυξης της ΕΕ**.

2.2.4. Αντίκτυπος των ένοπλων συγκρούσεων στο περιβάλλον και ανάκαμψη μετά από συγκρούσεις

Ο αντίκτυπος των ένοπλων συγκρούσεων στο περιβάλλον αποτελεί σημαντικό στοιχείο που πρέπει να αντιμετωπιστεί στο πλαίσιο της σχέσης κλίματος και ασφάλειας. Παρόλο που το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο (ΔΑΔ) προβλέπει την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων, οι παραβιάσεις του ΔΑΔ αποτελούν συχνό φαινόμενο και προκαλούν εκτεταμένες και μακροπρόθεσμες ζημιές. Σε μετασυγκρουσιακές καταστάσεις, η ρύπανση των υδάτων, του εδάφους και του υπεδάφους από εκρηκτικά κατάλοιπα είναι ιδιαίτερα συχνή, από την καταστροφή των οικοσυστημάτων έως τη ρύπανση και τη διαχείριση των αποβλήτων, λόγω βομβαρδισμών, ναρκοπεδίων και διαρροών πετρελαίου και αερίου. Εκτός από τις υπό εξέλιξη πρωτοβουλίες της ΕΕ για την προστασία του περιβάλλοντος, τη ρύπανση και τη διαχείριση των αποβλήτων σε αυτό το πλαίσιο, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της συμμόρφωσης με το ΔΑΔ, θα εξεταστούν συμπληρωματικές στοχευμένες δράσεις για τις περιβαλλοντικές εκτιμήσεις μετά από συγκρούσεις, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του φόρουμ εκκολαπτηρίων για την κυκλική οικονομία στην ευρωπαϊκή άμυνα.

Παραδείγματα δράσης της ΕΕ για τη σχέση κλίματος και ασφάλειας σε διάφορες διαστάσεις πολιτικής:

- **Εκτοπισμός και μετανάστευση:** Η ΕΕ αντιμετωπίζει τον εκτοπισμό και τη μετανάστευση που σχετίζονται με καταστροφές, την κλιματική αλλαγή και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, κυρίως μέσω ανθρωπιστικών, αναπτυξιακών και ειρηνευτικών δράσεων⁴⁴. Η ΕΕ δρομολογεί επίσης μια **νέα παγκόσμια δράση της ΕΕ (ύψους 8 εκατ. EUR) σε συνεργασία με το διεθνές παρατηρητήριο εσωτερικού εκτοπισμού** με στόχο την εμπάθυνση των γνώσεων σχετικά με τους παράγοντες, τα τρωτά σημεία και τους κινδύνους που οδηγούν σε εσωτερικό εκτοπισμό και για τη βελτίωση των ικανοτήτων των πληττόμενων χωρών εταίρων να αντιμετωπίζουν αυτούς τους κινδύνους.
- **Περιβαλλοντικό έγκλημα:** Το περιβαλλοντικό έγκλημα είναι μία από τις 10 προτεραιότητες στο πλαίσιο της **Ευρωπαϊκής Πολυκλαδικής Πλατφόρμας κατά των Εγκληματικών Απειλών (EMPACT)**, η οποία καθιστά δυνατή τη συνεργασία των αρχών επιβολής του νόμου της ΕΕ με τις αρχές τρίτων χωρών που είναι αρμόδιες για επιχειρησιακές δράσεις με στόχο την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών εγκλημάτων. Οι αποστολές ΚΠΑΑ μπορούν επίσης να συμβάλουν στην παροχή βοήθειας στις εθνικές αρχές προκειμένου να καταπολεμήσουν το περιβαλλοντικό έγκλημα⁴⁵.

⁴⁴ Βλ. επίσης έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής για την αντιμετώπιση του εκτοπισμού και της μετανάστευσης που σχετίζονται με καταστροφές, την κλιματική αλλαγή και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

⁴⁵ Βλ. Mini-concept on possible civilian CSDP support to fight environmental crime and to reduce the host State's internal security forces' environmental footprint (Μικροέννοια σχετικά με την πιθανή μη

- **Ασφάλεια στη θάλασσα:** Η πρόσφατα επικαιροποιημένη στρατηγική της ΕΕ για τη ναυτιλιακή ασφάλεια⁴⁶ επισημαίνει τις σημαντικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος στο θαλάσσιο περιβάλλον και στην ασφάλεια στη θάλασσα, και προτείνει διάφορες δράσεις. Άλλοι άξονες εργασίας αποσκοπούν στη διευκόλυνση της **συνύπαρξης υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με αμυντικές επιχειρήσεις και συστήματα**⁴⁷.
- **Διάστημα:** Το διαστημικό πρόγραμμα της ΕΕ στηρίζει την προστασία του περιβάλλοντος, συμβάλλει στην παρακολούθηση και στον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και διασφαλίζει την ασφάλεια και την προστασία των πολιτών σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Κύριες δράσεις σε επίπεδο ΕΕ:

- Οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής και η ΕΥΕΔ, συμπεριλαμβανομένων των αντιπροσωπειών της ΕΕ, θα ενισχύσουν την ανάλυση της σχέσης κλίματος/περιβάλλοντος, ειρήνης και ασφάλειας των συναφών πολιτικών και δράσεων, ιδίως σε γεωγραφικές περιοχές ευάλωτες σε αυτές τις επιπτώσεις, όπως, σε περιφερειακό επίπεδο, στο Σαχέλ ή στο Κέρασ της Αφρικής ή στα αναπτυσσόμενα μικρά νησιωτικά κράτη (ΑΜΝΚ).
- Η ΕΥΕΔ, σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, θα διασφαλίσει ότι, κατά την εξέταση των επιλογών αντιμετώπισης, οι μελλοντικές αξιολογήσεις σταθεροποίησης της ΕΕ θα ενσωματώνουν τις κλιματικές και περιβαλλοντικές παραμέτρους όσον αφορά τα μέσα διαβίωσης των τοπικών πληθυσμών.
- Η ΕΥΕΔ θα παράσχει κατάρτιση και εξοπλισμό στην ομάδα διαμεσολαβητών της ΕΕ και σε άλλους φορείς διαμεσολάβησης της ΕΕ, ώστε να ασχοληθούν με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και των περιβαλλοντικών προκλήσεων στην ειρήνη και την ασφάλεια.
- Οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής και η ΕΥΕΔ, συμπεριλαμβανομένου του Στρατιωτικού Επιτελείου της ΕΕ, θα εξακολουθήσουν να ενισχύουν και να βελτιώνουν τον συντονισμό πολιτικών-στρατιωτικών υπηρεσιών στο πλαίσιο των προσπαθειών της ΕΕ για παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και αρωγής σε περιπτώσεις καταστροφών, με βάση τα προηγούμενα βήματα και τα διδάγματα που αντλήθηκαν.
- Ο ύπατος εκπρόσωπος, σε συντονισμό με τα κράτη μέλη, θα διασφαλίσει την ολοκληρωμένη εφαρμογή της νέας δέσμης μέτρων της ΚΠΑΑ για το κλίμα,

στρατιωτική στήριξη της ΚΠΑΑ για την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος και τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των δυνάμεων εσωτερικής ασφάλειας του κράτους υποδοχής), ΕΥΕΔ (2022) 2086, Δεκέμβριος 2022.

⁴⁶ Έγγρ. JOIN(2023) 8 της 10ης Μαρτίου 2023.

⁴⁷ <https://eda.europa.eu/what-we-do/eu-policies/symbiosis>.

συμπεριλαμβανομένης της ταχείας ανάπτυξης σαφών προφίλ για τους συμβούλους σε θέματα περιβάλλοντος.

- Η ΕΥΕΔ θα λάβει υπόψη τις παραμέτρους κλιματικής αλλαγής και υποβάθμισης του περιβάλλοντος σε επιχειρησιακά σενάρια, κατά περίπτωση, προκειμένου να υποστηρίξει την πρακτική εφαρμογή της ικανότητας ταχείας ανάπτυξης μέσω της ενίσχυσης της ετοιμότητας και να παράσχει ρεαλιστικά πλαίσια απασχόλησης.
- Οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής και ο ΕΟΑ θα εξετάσουν το ενδεχόμενο ανάπτυξης συνεργατικών έργων για την περιβαλλοντική αξιολόγηση και αποκατάσταση μετά από συγκρούσεις στο πλαίσιο του φόρουμ εκκολαπτηρίων για την κυκλική οικονομία στην ευρωπαϊκή άμυνα.

3. Διασφάλιση βιώσιμης και ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή ευρωπαϊκής ασφάλειας και άμυνας

Η κλιματική αλλαγή και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος θα μετασηματίσουν τον τρόπο με τον οποίο οι φορείς που εμπλέκονται στην ειρήνη, την ασφάλεια και την άμυνα θα σχεδιάζουν, θα επενδύουν και θα λειτουργούν. Η ΕΕ θα πρέπει να εντείνει τη δέσμευσή της όσον αφορά τη διευκόλυνση και τη στήριξη των κρατών μελών ώστε να αντιμετωπίσουν το αυξανόμενο μέγεθος, την πολυπλοκότητα και τον επείγοντα χαρακτήρα των σχετικών προκλήσεων, σύμφωνα με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και της στρατηγικής πυξίδας.

3.1. Ανάπτυξη εμπειρογνωσίας για το κλίμα και το περιβάλλον και ευαισθητοποίηση

Υπάρχει επείγουσα ανάγκη για περαιτέρω ευαισθητοποίηση και ανάπτυξη των αναγκαίων εξειδικευμένων δεξιοτήτων για τη διευκόλυνση της εφαρμογής μέτρων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και μετριασμού της στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας. Αυτό ισχύει για όλους τους σχετικούς φορείς της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των αντιπροσωπειών της ΕΕ και των αποστολών/επιχειρήσεων ΚΠΑΑ, καθώς και, σε εθνικό επίπεδο, των διαφόρων υπουργείων των κρατών μελών της ΕΕ.

Προκειμένου να συγκεντρωθούν διάφοροι πάροχοι κατάρτισης και να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες των διαφόρων ομάδων κατάρτισης με συστηματικό τρόπο, θα δημιουργηθεί μια **ενωσιακή πλατφόρμα κατάρτισης για την κλιματική ασφάλεια και την άμυνα** στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΑΑΑ). Στόχος της θα είναι η ανάπτυξη της απαιτούμενης εμπειρογνωσίας σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων, για παράδειγμα, εμπειρογνομόνων σε θέματα περιβαλλοντικού δικαίου και περιβαλλοντικών εγκλημάτων, περιβαλλοντικών μηχανικών και αναλυτών κινδύνων για την ασφάλεια που σχετίζονται με το κλίμα. Αυτό θα επιτρέψει επίσης στην ΕΕ να αναπτύξει σταδιακά μια δεξαμενή (πιστοποιημένων) εμπειρογνομόνων που θα μπορούσαν να διαθέσουν τα κράτη μέλη σε αποστολές/επιχειρήσεις ΚΠΑΑ πέρα από το έργο τους στα εθνικά υπουργεία. Μετά

τη δημιουργία της, η πλατφόρμα θα μπορούσε να στηρίζει τον συντονισμό με άλλα διεθνή μέρη.

Οι ασκήσεις διαχείρισης κρίσεων σε πολλαπλά επίπεδα της ΕΕ παρέχουν μια ακόμα ευκαιρία ευαισθητοποίησης, καθώς και δοκιμής και επικύρωσης του τρόπου με τον οποίο οι μηχανισμοί διαχείρισης κρίσεων της ΕΕ μπορούν να ανταποκριθούν στις ανησυχίες για την ασφάλεια που σχετίζονται με το κλίμα. Ο ΕΟΑ και οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής διοργανώνουν ασκήσεις επί χάρτου για την εξέταση των εξαρτήσεων σε σχέση με ενεργειακές υποδομές ζωτικής σημασίας που σχετίζονται με την άμυνα όταν τίθενται σε κίνδυνο ή καθίστανται μη λειτουργικές λόγω υβριδικών απειλών, στο πλαίσιο της κοινής μελέτης τους για τα συγκεκριμένα θέματα.

3.2.Στρατιωτικές ικανότητες και υποδομές

Ο ενεργοβόρος χαρακτήρας των ενόπλων δυνάμεων των κρατών μελών⁴⁸, οι οποίες αποτελούν επίσης τον μεγαλύτερο δημόσιο φορέα που έχει στην κυριότητά του δωρεάν γη και υποδομές στην ΕΕ, προσφέρει ευκαιρίες ώστε να καταστούν αποδοτικότερες και να αποφέρουν οφέλη για το κλίμα και τη βιοποικιλότητα σε μεγάλη κλίμακα. Η **συνεκτική και έξυπνη προσέγγιση των στρατιωτικών προσπαθειών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και μετριασμό της** πρέπει να διατηρήσει και, όπου είναι δυνατόν, να ενισχύσει την επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα. Η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της βιωσιμότητας όχι μόνο μειώνει το αποτύπωμα άνθρακα, αλλά μειώνει και το κόστος⁴⁹, καθώς και την επιβάρυνση υλικοτεχνικής φύσης και προωθεί την αυτονομία στο επιχειρησιακό πλαίσιο —αυξάνοντας συνεπώς την ασφάλεια και την ελεύθερη κυκλοφορία των ενόπλων δυνάμεων. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι οι ένοπλες δυνάμεις χειρίζονται εξειδικευμένο εξοπλισμό, ο οποίος συνήθως έχει πολύ μεγάλο κύκλο ζωής, ενώ η ανάπτυξη ικανοτήτων επόμενης γενιάς μπορεί να διαρκέσει χρόνια, ίσως και δεκαετίες.

Η αξιολόγηση των πολύπλευρων επιπτώσεων και κινδύνων που προκαλεί η κλιματική αλλαγή πρέπει να τροφοδοτεί τον βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο αμυντικό σχεδιασμό και τις επενδύσεις. Αυτό έχει ως στόχο, για παράδειγμα, να διασφαλιστεί ότι ο εξοπλισμός μπορεί να λειτουργεί υπό αντίξοες κλιματικές συνθήκες, να εκπαιδεύονται και να εξοπλίζονται οι ένοπλες δυνάμεις για τη συχνότερη παροχή στρατιωτικής βοήθειας σε πολιτικές αρχές με στόχο την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, ή να βελτιωθεί η ανθεκτικότητα των υποδομών που χρησιμοποιούνται από τον στρατό και να διασφαλιστεί ότι οι στρατιωτικές ικανότητες μπορούν να αναπτυχθούν με αξιόπιστο και βιώσιμο τρόπο σε ολόκληρη την ξηρά, τον αέρα και τη θάλασσα. Δεδομένου ότι τα κράτη μέλη αυξάνουν τους οικείους αμυντικούς προϋπολογισμούς⁵⁰, τα μέτρα αυτά πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ανάπτυξης

⁴⁸ <https://eda.europa.eu/docs/default-source/eda-factsheets/2019-06-07-factsheet-energy-defence> (νέα στοιχεία θα δημοσιευθούν εντός των προσεχών ημερών).

⁴⁹ Τα υπό έκδοση στοιχεία του ΕΟΑ καταδεικνύουν αύξηση αποδοτικότητας της τάξης του 33 % κατά την περίοδο 2016-2020.

⁵⁰ Βλ. επίσης κοινή ανακοίνωση σχετικά με την ανάλυση των επενδυτικών κενών στον τομέα της άμυνας και την μελλοντική πορεία [JOIN(2022) 24 final της 18.5.2022].

ενόπλων δυνάμεων ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή. Είναι εξίσου σημαντικό να διασφαλιστεί ότι άλλες οριζόντιες πολιτικές, όπως οι πρωτοβουλίες για τη βιώσιμη χρηματοδότηση, εξακολουθούν να συνάδουν με τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διευκόλυνση της επαρκούς πρόσβασης της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας σε χρηματοδότηση και επενδύσεις.

Βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη πολλές εργασίες για την αντιμετώπιση αυτών των κλιματικών και ενεργειακών προκλήσεων μεταξύ των ενόπλων δυνάμεων, μεταξύ άλλων μέσω διαφόρων μορφών ομάδων εμπειρογνομόνων στον ΕΟΑ, οι οποίες χρηματοδοτούνται εν μέρει από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (βλ. πλαίσιο κατωτέρω). Επιπλέον, τα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν επί του παρόντος πολλά από τα ζητήματα αυτά με την ανάπτυξη και την εφαρμογή εθνικών στρατηγικών που έχουν ως στόχο την προετοιμασία των ενόπλων δυνάμεων για την κλιματική αλλαγή, όπως αναφέρεται στη στρατηγική πυξίδα. Το **δίκτυο της ΕΕ για το κλίμα και την άμυνα**, το οποίο αποτελείται από εμπειρογνώμονες των υπουργείων άμυνας των κρατών μελών και συστάθηκε ως συνέχεια της στρατηγικής πυξίδας με πρωτοβουλία της ΕΥΕΔ και του ΕΟΑ, έχει αποδειχθεί χρήσιμη δομή για την προώθηση της συνεργασίας, του συντονισμού και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών στο πλαίσιο αυτό⁵¹.

Με τη δυναμική που δημιουργείται μέσω αυτών των εθνικών στρατηγικών, η ουσιαστική ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών στο πλαίσιο της ΕΕ αποκτά ζωτική σημασία. Αυτό θα μειώσει τον κίνδυνο κατακερματισμού και θα διασφαλίσει τη διαλειτουργικότητα μεταξύ των ενόπλων δυνάμεων της ΕΕ, δημιουργώντας παράλληλα οικονομίες κλίμακας. Οι στόχοι αυτοί μπορούν να επιτευχθούν μόνο μέσω μιας καλά ευθυγραμμισμένης προσέγγισης για το σύνολο της διοίκησης σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο. Για παράδειγμα, η ανάπτυξη προτύπων για τα βιώσιμα καύσιμα θα διασφάλιζε την εναλλαξιμότητα των εν λόγω καυσίμων μεταξύ των ενόπλων δυνάμεων των κρατών μελών.

Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή και ο ύπατος εκπρόσωπος θα εξετάσουν τις δυνατότητες στήριξης των κρατών μελών, τόσο μεμονωμένα όσο και μέσω επιτάχυνσης της συνεργασίας πολιτικών-στρατιωτικών υπηρεσιών, σύμφωνα με τους στόχους της στρατηγικής πυξίδας και της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Για τον σκοπό αυτόν, θα συσταθεί ένας νέος **μηχανισμός στήριξης για το κλίμα και την άμυνα μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών της Επιτροπής, της ΕΥΕΔ και του ΕΟΑ**, ο οποίος θα συνεργάζεται με τα κράτη μέλη για τον εντοπισμό κενών και ευκαιριών συνεργασίας σε τομείς όπως η ανάπτυξη δεξιοτήτων, η ανταλλαγή ή η διεξαγωγή έρευνας και μελετών, η ανάπτυξη πράσινων προτύπων, η συλλογή δεδομένων, η ανάπτυξη μεθοδολογιών ή τεχνικών εννοιών, η ενίσχυση των κινήτρων και η προώθηση συνεργατικών έργων. Στο πλαίσιο αυτό, και ως μέρος μιας σταδιακής προσέγγισης, η Επιτροπή και ο ύπατος εκπρόσωπος, σε στενή διαβούλευση με τον ΕΟΑ, θα εξετάσουν το ενδεχόμενο δημιουργίας ειδικού κέντρου ικανοτήτων υπό την καθοδήγηση της ΕΕ σχετικά με την κλιματική αλλαγή, την ασφάλεια και την άμυνα, με σκοπό την ενίσχυση των προσπαθειών

⁵¹ Το δίκτυο, του οποίου συμπροεδρεύουν η ΕΥΕΔ και ο ΕΟΑ, εκπόνησε και ενέκρινε ένα ενδεικτικό υπόδειγμα προς χρήση από τα κράτη μέλη για την ανάπτυξη εθνικών στρατηγικών με σκοπό την προετοιμασία των ενόπλων δυνάμεων για την κλιματική αλλαγή.

των ενόπλων δυνάμεων των κρατών μελών όσον αφορά την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και τον μετριασμό της, μεταξύ άλλων, κατά περίπτωση, μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.

Σημαντικά μέσα, πολιτικές και εργαλεία της ΕΕ που παρέχουν ισχυρή βάση για περαιτέρω εργασίες:

- Το 2021 δρομολογήθηκαν τρία έργα στο πλαίσιο του **Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας (ΕΤΑ)** για λύσεις προσανατολισμένες στην άμυνα που είχαν ως αποκλειστικό σκοπό τη στήριξη της έρευνας και της ανάπτυξης αμυντικών τεχνολογιών και προϊόντων για το κλίμα, τη διαχείριση της ενέργειας και την αποδοτικότητα, με προϋπολογισμό ύψους 84 εκατομμύρια EUR.
- Το **σχέδιο δράσης για τη στρατιωτική κινητικότητα 2.0**⁵² ενσωμάτωσε τη βιωσιμότητα και την ενεργειακή απόδοση ως βασικούς στόχους για την ανάπτυξη μελλοντικών υποδομών και ικανοτήτων μεταφορών διπλής χρήσης, συμπεριλαμβανομένης της αλυσίδας εφοδιασμού καυσίμων για τις μεγάλης κλίμακας μετακινήσεις στρατιωτικών δυνάμεων και του εξοπλισμού τους⁵³.
- Τα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν την ενεργειακή απόδοση, την κυκλικότητα και την ενεργειακή ανθεκτικότητα στον αμυντικό τομέα μέσω δραστηριοτήτων που χρηματοδοτούνται από την Επιτροπή υπό την αιγίδα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας, συμπεριλαμβανομένου του **φόρουμ διαβούλευσης για τη βιώσιμη ενέργεια στον τομέα της άμυνας και της ασφάλειας (CF SEDSS)**⁵⁴, του **φόρουμ εκκολαπτηρίων για την κυκλική οικονομία στην ευρωπαϊκή άμυνα (IF CEED)**⁵⁵, καθώς και την **πρωτοβουλία Symbiosis** (υπεράκτια ανανεώσιμη ενέργεια για την άμυνα)⁵⁶. Επιπλέον, η **τεχνολογική ομάδα ενεργειακής και περιβαλλοντικής ικανότητας του ΕΟΑ (EnE CapTech)** εντοπίζει τεχνολογικά κενά και προτείνει συνεργατικά έργα⁵⁷.
- Τα συνεργατικά έργα στο πλαίσιο της **μόνιμης διαρθρωμένης συνεργασίας (PESCO)** αντιμετωπίζουν προκλήσεις που σχετίζονται με την υποβάθμιση του κλίματος και του

⁵² Έγγρ. JOIN(2022) 48 final της 10ης Νοεμβρίου 2022.

⁵³ Αυτό συνάδει με την πολιτική του ΔΕΔ-Μ, η οποία αποσκοπεί στη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα του τομέα των μεταφορών και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, ενώ ο νέος κανονισμός για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων θέτει υποχρεωτικούς στόχους ανάπτυξης για τις υποδομές ηλεκτρικής επαναφόρτισης και ανεφοδιασμού με υδρογόνο.

⁵⁴ Tavares da Costa, R., Krausmann, E., Hadjisavvas, C., Impacts of climate change on defence-related critical energy infrastructure (Επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε κρίσιμες ενεργειακές υποδομές που σχετίζονται με την άμυνα), 2023, doi:10.2760/03454.

⁵⁵ Πρωτοβουλία χρηματοδοτούμενη από την Επιτροπή και υπό τη διαχείριση του ΕΟΑ, η οποία επιδιώκει ιδέες έργων με βάση τις αρχές της κυκλικότητας στους τομείς των κρίσιμων πρώτων υλών, της προσθετικής κατασκευής, των υλικών για κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, του οικολογικού σχεδιασμού, των πράσινων δημόσιων συμβάσεων, της βάσης δεδομένων SCIP βάσει της οδηγίας-πλαισίου για τα απόβλητα, των δεδομένων, της υιοθέτησης του EMAS σε στρατιωτικά πεδία και της διαχείρισης ανταλλακτικών. Ένας ειδικός κύκλος έργου αφορά τις κρίσιμες πρώτες ύλες που είναι σημαντικές για την άμυνα της ΕΕ, όπως το τιτάνιο, το βολφράμιο και το αντιμόνιο, μεταξύ άλλων για την προώθηση της κυκλικότητάς τους σε διάφορα τμήματα της αλυσίδας εφοδιασμού.

⁵⁶ <https://eda.europa.eu/what-we-do/eu-policies/symbiosis>.

⁵⁷ Αυτό περιλαμβάνει το νέο έργο E+ZERO που έχει ως στόχο να προτείνει και να επιδείξει ένα αρθρωτό στρατόπεδο ταχείας ανάπτυξης με θετικό ενεργειακό ισοζύγιο, προηγμένες τεχνολογίες διαχείρισης και καθαρισμού των υδάτων και χωρίς εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου.

περιβάλλοντος, κυρίως στο πλαίσιο του έργου επιχειρησιακής λειτουργίας για την ενέργεια⁵⁸ και την εκπαίδευση χειρισμού ελικοπτέρου σε συνθήκες υψηλής θερμοκρασίας και υψομέτρου.

- Το JRC έχει δρομολογήσει ένα έργο για τον εντοπισμό, την αξιολόγηση και την αντιμετώπιση των κλιματικών κινδύνων για την άμυνα της ΕΕ, με στόχο την παροχή επιστημονικής και τεχνικής υποστήριξης στα κράτη μέλη, προκειμένου να καταστεί η άμυνα πιο ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή.

Κύριες δράσεις σε επίπεδο ΕΕ:

- Η ΕΑΑΑ θα δημιουργήσει μια ενωσιακή πλατφόρμα κατάρτισης για το κλίμα, την ασφάλεια και την άμυνα, η οποία θα υποστηρίζεται από την ΕΥΕΔ, τις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, τον ΕΟΑ και το SatCen, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η ΕΕ διαθέτει την απαραίτητη εμπειρογνώση, μεταξύ άλλων στηρίζοντας τους εταίρους μας.
- Οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, η ΕΥΕΔ και ο ΕΟΑ θα δημιουργήσουν έναν μηχανισμό στήριξης για το κλίμα και την άμυνα, ο οποίος θα συνεργάζεται με τα κράτη μέλη για τον εντοπισμό κενών και ευκαιριών συνεργασίας, με σκοπό την προώθηση συγκεκριμένων δράσεων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και μετριασμού της μεταξύ των ενόπλων δυνάμεων. Μια πρώτη έκθεση σχετικά με τα πορίσματά του θα υποβληθεί στα κράτη μέλη κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2024.
- Στο πλαίσιο μιας σταδιακής προσέγγισης, η Επιτροπή και ο ύπατος εκπρόσωπος, σε διαβούλευση με τον ΕΟΑ, θα εξετάσουν το ενδεχόμενο δημιουργίας ειδικού κέντρου ικανοτήτων υπό την καθοδήγηση της ΕΕ σχετικά με την κλιματική αλλαγή, την ασφάλεια και την άμυνα, προς υποστήριξη των κρατών μελών.
- Οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, η ΕΥΕΔ και ο ΕΟΑ θα συνεχίσουν να εξετάζουν τις προκλήσεις και τις πιθανές ευκαιρίες όσον αφορά τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις για την κάλυψη αμυντικών αναγκών.
- Η ΕΥΕΔ θα ενσωματώσει τις πτυχές που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή στην άσκηση «Integrated Resolve» της ΕΕ για το 2024.
- Οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής και ο ΕΟΑ θα διεξάγουν περαιτέρω μελέτες ώστε να συμβάλουν στη συστηματική και ολοκληρωμένη διαχείριση των κλιματικών και περιβαλλοντικών κινδύνων σε στρατιωτικές εγκαταστάσεις της ΕΕ, καθώς και στην ελαχιστοποίηση των ζημιών, των απωλειών και των διαταραχών λόγω κλιματικών και καιρικών κινδύνων.

⁵⁸ <https://www.pesco.europa.eu/project/energy-operational-function/>.

- Σε συνέχεια του σχεδίου δράσης για τη στρατιωτική κινητικότητα 2.0, οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, η EYED και ο EOA θα συνεχίσουν να συνεργάζονται με τα κράτη μέλη για την ενεργειακή μετάβαση υποδομών και ικανοτήτων μεταφορών διπλής χρήσης, συμπεριλαμβανομένων των αλυσίδων εφοδιασμού καυσίμων.
- Οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής και ο EOA θα συνεχίσουν να αναλύουν τις επιπτώσεις των αναθεωρημένων οδηγιών που σχετίζονται με την ενέργεια και του αναθεωρημένου πλαισίου πολιτικής για τις στρατιωτικές υποδομές, καθώς και να εξετάζουν τις ιδέες έργων και τις μελέτες που αναπτύσσονται στο πλαίσιο του CF SEDSS, π.χ. σχετικά με τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και των επιδόσεων των κτιρίων στον τομέα της άμυνας.
- Η EYED και ο EOA θα πραγματοποιήσουν διαβουλεύσεις με τα κράτη μέλη σχετικά με τη μόνιμη δημιουργία του δικτύου για το κλίμα και την άμυνα με σκοπό την παρακολούθηση και την υποστήριξη της εφαρμογής εθνικών στρατηγικών, καθώς και τη διερεύνηση συνεργατικών ευκαιριών.
- Οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, η EYED και ο EOA, από κοινού με τα κράτη μέλη, θα συνεχίσουν να προωθούν συνεκτικές προσεγγίσεις στα διάφορα υπό εξέλιξη συνεργατικά έργα στον τομέα του κλίματος και της άμυνας στο πλαίσιο της PESCO και του ETA, αξιοποιώντας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το πλαίσιο της συντονισμένης ετήσιας επανεξέτασης στον τομέα της άμυνας για τον προσδιορισμό νέων πιθανών έργων.

4. Διεθνής συνεργασία

Η κλιματική αλλαγή και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος αποτελούν παγκόσμιες προκλήσεις που απαιτούν ένα ενεργό, ενοποιημένο και πολυμερές θεματολόγιο. Η ΕΕ θα αυξήσει περαιτέρω τη συνεργασία της με διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς και τρίτες χώρες, τόσο σε πολιτικό όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο.

4.1. Καθορισμός ενός φιλόδοξου θεματολογίου σε παγκόσμιο επίπεδο

Η ΕΕ θα συνεχίσει να καθορίζει ένα φιλόδοξο θεματολόγιο σε παγκόσμιο επίπεδο αναφορικά με τη σχέση κλίματος και ασφάλειας. Πολλές **πρωτοβουλίες υπό την ηγεσία ή την υποστήριξη της ΕΕ, ιδίως όσον αφορά τις αξιακές αλυσίδες των υδάτων, των ωκεανών, της επισιτιστικής ασφάλειας, της ενεργειακής μετάβασης και των πρώτων υλών**, διαθέτουν συνιστώσα ισχυρής εταιρικής σχέσης, όπως η ενεργειακή πλατφόρμα της ΕΕ⁵⁹, η οποία είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη σχέση κλίματος και ασφάλειας. Επιπλέον, η ΕΕ θα ενθαρρύνει διεθνείς πρωτοβουλίες με διασυνοριακή διάσταση για την εξέταση της σχέσης

⁵⁹ Η ΕΕ άνοιξε την ενεργειακή πλατφόρμα της στις γειτονικές χώρες που πλήττονται περισσότερο από τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, με στόχο την από κοινού αντιμετώπιση των ανησυχιών τους όσον αφορά την ενεργειακή ασφάλεια.

κλίματος και ασφάλειας και για την ενίσχυση της παγκόσμιας δράσης σχετικά με την ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με τρόπο ευαίσθητο ως προς τις συγκρούσεις⁶⁰.

Παραδείγματα πρωτοβουλιών υπό την ηγεσία ή την υποστήριξη της ΕΕ:

- **Ασφάλεια των υδάτων και ξηρασία:** Από κοινού με τους εταίρους, η ΕΕ θα υποστηρίξει την παγκόσμια εφαρμογή της ολοκληρωμένης διαχείρισης υδάτινων πόρων, την αυξημένη εστίαση στη σχέση υδάτων-ενέργειας-τροφίμων-οικοσυστημάτων και την ενίσχυση της διαχείρισης των υδάτων σε όλα τα επίπεδα⁶¹. Η ΕΕ προωθεί επίσης την προορατική διαχείριση της ξηρασίας σε συναφή διεθνή φόρουμ, όπως η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της απερίθωτης και η Διεθνής Συμμαχία για την Ανθεκτικότητα έναντι της Ξηρασίας.
- **Διακυβέρνηση των ωκεανών:** Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα υποστηρίξουν την καθολική κύρωση, την έναρξη ισχύος και την αποτελεσματική εφαρμογή της συνθήκης ανοικτής θάλασσας των Ηνωμένων Εθνών, ώστε να εξασφαλιστεί καλύτερη προστασία των ωκεανών.
- **Ενεργειακή μετάβαση:** Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα συνεχίσουν επίσης, από κοινού με τους εταίρους της G7, να συμμετέχουν σε ένα νέο μοντέλο μακροπρόθεσμων εταιρικών σχέσεων με αναπτυσσόμενες χώρες με γρήγορους ρυθμούς ανάπτυξης, που ονομάζεται **εταιρική σχέση για τη δίκαιη ενεργειακή μετάβαση**, παρέχοντας χρηματοδοτική στήριξη ώστε να καταστεί δυνατή η μετάβαση σε καθαρές πηγές ενέργειας και μια φιλόδοξη εθνικά καθορισμένη συνεισφορά, με ιδιαίτερη έμφαση στην κοινωνικά δίκαιη μετάβαση.
- **Κρίσιμες πρώτες ύλες:** Στο πλαίσιο της εξωτερικής διάστασης της δέσμης μέτρων της ΕΕ για τις κρίσιμες πρώτες ύλες, η ΕΕ θα ενισχύσει την παγκόσμια δέσμευσή της όσον αφορά την ανάπτυξη και τη διαφοροποίηση των επενδύσεων, της παραγωγής και του εμπορίου με αξιόπιστους εταίρους και θα αναπτύξει νέες διπλωματικές πρωτοβουλίες, όπως η ομάδα για τις κρίσιμες πρώτες ύλες, συνδέοντας χώρες κατανάλωσης και χώρες πλούσιες σε πόρους με στόχο την προώθηση του ασφαλούς και βιώσιμου εφοδιασμού κρίσιμων πρώτων υλών. Οι εν λόγω εταιρικές σχέσεις θα στηρίξουν τις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες με στόχο την ανάπτυξη βιώσιμων αξιακών αλυσίδων πρώτων υλών, τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας σε τοπικό επίπεδο και τη διαφοροποίηση των οικονομιών τους, σεβόμενες παράλληλα τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά πρότυπα.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της, ως μέλη του διοικητικού συμβουλίου **πολυμερών τραπεζών ανάπτυξης (ΠΤΑ) και διεθνών χρηματοδοτικών οργανισμών (ΔΧΟ)**, θα συνεχίσουν να

⁶⁰ Η εξωτερική ενεργειακή δέσμευση της ΕΕ σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο [JOIN(2022) 23], η οποία δημοσιεύτηκε παράλληλα με το σχέδιο REPowerEU στις 18 Μαΐου 2022, αποσκοπεί στη μείωση της συνολικής ζήτησης ενέργειας παγκοσμίως, στην τόνωση της διεθνούς ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και στη διασφάλιση θεμιτού ανταγωνισμού για τους πόρους σε παγκόσμιο επίπεδο.

⁶¹ Βλ. συμπεράσματα της συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, της 23ης Μαρτίου 2023: «*Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο χαιρετίζει τη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τα ύδατα του 2023 και το θεματολόγιο δράσης της για τα ύδατα. Αναγνωρίζει την ανάγκη για ενισχυμένη ενωσιακή και παγκόσμια δράση στον τομέα των υδάτων και υπογραμμίζει τη σημασία της ύπαρξης στρατηγικής προσέγγισης της ΕΕ για την ασφάλεια των υδάτων.*».

προωθούν και να υποστηρίζουν φιλόδοξες και καινοτόμες προτάσεις για την περαιτέρω ευθυγράμμιση των στρατηγικών και των χρηματοδοτικών ροών των ΠΤΑ και των ΔΧΟ με τους στόχους της συμφωνίας του Παρισιού, καθώς και για την ενίσχυση της ικανότητάς τους να αντιμετωπίζουν την κλιματική αλλαγή, την απώλεια βιοποικιλότητας, τη ρύπανση και την αστάθεια, εστιάζοντας παράλληλα στη μείωση της φτώχειας. Η εν λόγω στήριξη από ΠΤΑ και ΔΧΟ συμβάλλει επίσης στη σταθερότητα, την ειρήνη και την ασφάλεια.

Στο πλαίσιο της επιτάχυνσης της υπερθέρμανσης του πλανήτη, η **σκόπιμη παρέμβαση μεγάλης κλίμακας στα φυσικά συστήματα της γης** (στο εξής: γεωμηχανική), όπως η τροποποίηση της ηλιακής ακτινοβολίας, προσελκύει ολοένα μεγαλύτερη προσοχή. Ωστόσο, οι κίνδυνοι, οι επιπτώσεις και οι ακούσιες συνέπειες που εγκυμονούν οι τεχνολογίες αυτές είναι ελάχιστα κατανοητοί και δεν έχουν αναπτυχθεί οι αναγκαίοι κανόνες, διαδικασίες και θεσμοί⁶². Οι τεχνολογίες αυτές δημιουργούν νέους κινδύνους για τους ανθρώπους και τα οικοσυστήματα, ενώ θα μπορούσαν επίσης να αυξήσουν τις ανισοροπίες ισχύος μεταξύ των εθνών, να πυροδοτήσουν συγκρούσεις και να εγείρουν πληθώρα δεοντολογικών, νομικών και πολιτικών ζητημάτων, καθώς και ζητημάτων σχετικών με τη διακυβέρνηση. Με γνώμονα την αρχή της προφύλαξης, η ΕΕ θα υποστηρίξει τις διεθνείς προσπάθειες για τη συνολική αξιολόγηση των κινδύνων και των αβεβαιοτήτων των κλιματικών παρεμβάσεων, συμπεριλαμβανομένης της τροποποίησης της ηλιακής ακτινοβολίας, και θα προωθήσει συζητήσεις σχετικά με ένα δυναμικό διεθνές πλαίσιο για τη διακυβέρνησή τους, συμπεριλαμβάνοντας πτυχές που σχετίζονται με την έρευνα.

4.2.Συνεκτίμηση της σχέσης κλίματος και ασφάλειας από κοινού με τους εταίρους

Η ΕΕ θα συνεχίσει τις προσπάθειές της σε όλα τα σχετικά **φόρουμ του ΟΗΕ**, συμπεριλαμβανομένου του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και της επιτροπής για την εδραίωση της ειρήνης, καθώς και τη συνεργασία της με διάφορες **υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών** σχετικά με τους κλιματικούς και περιβαλλοντικούς κινδύνους για την ειρήνη και την ασφάλεια μέσω καθιερωμένων διαλόγων και εταιρικών σχέσεων. Η υλοποίηση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) είναι επίσης σημαντική στο πλαίσιο αυτό.

Οι προτεραιότητες της στρατηγικής εταιρικής σχέσης **ΕΕ-Ηνωμένων Εθνών** για τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις και τη διαχείριση κρίσεων για την περίοδο 2022-2024 αντικατοπτρίζουν ήδη και ενσωματώνουν τη σχέση κλίματος και ασφάλειας. Η ΕΕ θα στηρίξει τις προσπάθειες των Ηνωμένων Εθνών στο πλαίσιο του «νέου θεματολογίου για την ειρήνη» και θα συνεχίσει να ενισχύει την αποτελεσματική επιχειρησιακή επιτόπια συνεργασία, μεταξύ άλλων μέσω των αντιπροσωπειών της ΕΕ και μεταξύ των ειρηνευτικών επιχειρήσεων των Ηνωμένων Εθνών και των αποστολών και επιχειρήσεων ΚΠΑΑ της ΕΕ. Η εμπλοκή της ΕΕ και των Ηνωμένων Εθνών στη Σομαλία⁶³ χρησιμεύει ως καλό σημείο εκκίνησης για στενότερη συνεργασία, για παράδειγμα στον τομέα της παροχής κοινής εκπαίδευσης σε τοπικούς

⁶² Η ΕΕ παραμένει προσηλωμένη στην προηγούμενη διεθνή θέση που συμφωνήθηκε στο πλαίσιο της απόφασης X/30 της σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα.

⁶³ Η ΕΕ διεξάγει στρατιωτική εκπαιδευτική αποστολή (EUTM Somalia) και μη στρατιωτική αποστολή ανάπτυξης ναυτικών ικανοτήτων (EUCAP Somalia), ενώ τα Ηνωμένα Έθνη διεξάγουν βοηθητική αποστολή (UNSOM).

ακτοφύλακες. Η σταδιακή τοποθέτηση συμβούλων σε θέματα περιβάλλοντος από την ΕΕ σε όλες τις αποστολές και επιχειρήσεις ΚΠΑΑ θα καταστήσει δυνατή την ανάπτυξη συνεργειών, όπως κοινή προσπάθεια ανάπτυξης ικανοτήτων σε τοπικό επίπεδο, ανταλλαγή δεδομένων και διαχείριση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Η ΕΕ θα εμβαθύνει επίσης τις ανταλλαγές της με τον **μηχανισμό κλιματικής ασφάλειας των Ηνωμένων Εθνών** για την ενίσχυση της ανταλλαγής των διδαγμάτων που αντλούνται, του συντονισμού και της συνεργασίας όσον αφορά τις προσεγγίσεις πολιτικής και προγραμματισμού, καθώς και της εκπαίδευσης.

Παράδειγμα εταιρικής σχέσης ΕΕ-UNEP για την κλιματική αλλαγή και την κλιματική ασφάλεια

Κατά την πρώτη φάση της εταιρικής σχέσης ΕΕ-UNEP για την κλιματική αλλαγή και την κλιματική ασφάλεια αναπτύχθηκαν εργαλεία και ικανότητες για την ενίσχυση της ανάλυσης περιβάλλοντος-ασφάλειας και κλίματος-ασφάλειας, καθώς και της προληπτικής δράσης για την αντιμετώπιση των κινδύνων συγκρούσεων και αστάθειας σε δύο πιλοτικές χώρες, το Νεπάλ και το Σουδάν. Η εταιρική σχέση, μεταβαίνοντας από την πιλοτική φάση στην κλιμάκωση σε περιφερειακό επίπεδο, θα έχει ως στόχο την αντιμετώπιση των αναδυόμενων κινδύνων που σχετίζονται με το κλίμα και το περιβάλλον σε τρεις περιφέρειες προτεραιότητας: το Κέρασ της Αφρικής, τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, τη Δυτική Αφρική και το Σαχέλ.

Η ΕΕ θα χρησιμοποιήσει όλους τους διαύλους και τους υφιστάμενους διαλόγους σε **διμερές επίπεδο**⁶⁴ και με **διεθνείς οργανισμούς**, όπως το ΝΑΤΟ, η Αφρικανική Ένωση, ο Σύνδεσμος Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας, το Αρκτικό Συμβούλιο, η Κοινότητα Χωρών Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής, ο Σύνδεσμος Αραβικών Κρατών, ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), καθώς και με τις G7 και G20, με στόχο την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, της υποβάθμισης του περιβάλλοντος και της ασφάλειας.

Παράδειγμα εταιρικής σχέσης Αφρικανικής Ένωσης – ΕΕ: Θεματολόγιο καινοτομίας

Η Αφρικανική Ένωση και η ΕΕ συμφώνησαν να αναπτύξουν ένα φιλόδοξο θεματολόγιο για την προώθηση της επιστημονικής συνεργασίας μεταξύ ερευνητών με σκοπό την από κοινού ανάπτυξη γνώσεων, καθώς και την ανταλλαγή τεχνολογίας και εμπειρογνωσίας⁶⁵. Αυτό περιλαμβάνει κυρίως τη συνένωση δυνάμεων για την προώθηση της ανθεκτικότητας στην

⁶⁴ Η ΕΕ διοργανώνει διαλόγους για το κλίμα και το περιβάλλον, καθώς και δραστηριότητες περιφερειακής και διμερούς συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων διαλόγων υψηλού επιπέδου για την κλιματική αλλαγή και το περιβάλλον με τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία, την Ινδία, τον Καναδά, τη Νότια Κορέα και άλλους, και επιδιώκει πράσινες συμμαχίες με εταίρους που έχουν επιδείξει προσηλωση στην ύψιστη φιλοδοξία. Η ΕΕ διοργανώνει επίσης πολιτικούς διαλόγους και διαλόγους για την ασφάλεια με διμερείς εταίρους και θα εξακολουθήσει να ενσωματώνει στις συζητήσεις αυτές παραμέτρους που αφορούν την κλιματική αλλαγή και το περιβάλλον, αξιοποιώντας τη θετική πείρα των εν λόγω διαλόγων με το Ηνωμένο Βασίλειο, τις ΗΠΑ, τον Καναδά και τη Ρουάντα.

⁶⁵ https://www.consilium.europa.eu/media/54412/final_declaration-en.pdf.

κλιματική αλλαγή, του μετριασμού και της προσαρμογής σε αυτήν, λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής που σχετίζονται με την ασφάλεια.

Στην κοινή δήλωση για τη **συνεργασία ΕΕ-NATO**⁶⁶ του Ιανουαρίου 2023 τονίστηκε η ανάγκη να αντιμετωπιστούν από κοινού οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην ασφάλεια. Και οι δύο οργανισμοί έχουν σημειώσει ουσιαστική πρόοδο όσον αφορά τη στήριξη της προσαρμογής των ενόπλων δυνάμεων των μελών τους στις δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, καθώς και τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων μέσω μέτρων μετριασμού. Ως εκ τούτου, υπάρχει ανάγκη στενότερου συντονισμού και η ευκαιρία για πάγια συνεργασία σε επιλεγμένους άξονες εργασίας, όπως η ανάλυση δεδομένων και η έγκαιρη προειδοποίηση, η κατάρτιση και η ευαισθητοποίηση, η ανάπτυξη ανθεκτικότητας και η ανάπτυξη ικανοτήτων (μεταξύ άλλων όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση και την ενεργειακή μετάβαση), οι οποίοι προσφέρουν συγκεκριμένες ευκαιρίες συνεργασίας. Ο ύπατος εκπρόσωπος και η Επιτροπή θα πραγματοποιήσουν διαβουλεύσεις με το NATO σχετικά με τη δυνατότητα καθιέρωσης διαρθρωμένου διαλόγου μεταξύ ΕΕ-NATO για τα θέματα αυτά. Κατά περίπτωση, θα εξεταστεί το ενδεχόμενο συνεργειών με άλλους διαλόγους μεταξύ ΕΕ-NATO σε συναφείς τομείς, π.χ. διαρθρωμένος διάλογος ΕΕ-NATO για την ανθεκτικότητα και ειδική ομάδα ΕΕ-NATO για την ανθεκτικότητα των κρίσιμων υποδομών.

Η ΕΕ θα συγκαλέσει επίσης περιφερειακούς διαλόγους για το κλίμα, το περιβάλλον και την ασφάλεια, οι οποίοι θα καθιστούν δυνατή την **ευρύτερη συνεργασία με τους εταίρους**, τόσο σε περιφέρειες που είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στην κλιματική αλλαγή όσο και σε περιοχές που ενδέχεται επί του παρόντος να τύχουν λιγότερης προσοχής στον τομέα του κλίματος και της ασφάλειας. Οι διάλογοι αυτοί θα υποστηρίξουν επίσης τον συντονισμό μεταξύ των διαφόρων μερών τόσο εντός των περιφερειών όσο και μεταξύ τους.

Εκτός από τις προσπάθειες της ΕΕ για τη συνεκτίμηση της σχέσης κλίματος και ασφάλειας μέσω στενών εταιρικών σχέσεων σε πολυμερές, περιφερειακό και διμερές επίπεδο, θα ενισχυθεί επίσης η συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών στο σύνολό της, συμπεριλαμβανομένων τοπικών παραγόντων, ερευνητικών φορέων και δεξαμενών σκέψης.

Κύριες δράσεις σε επίπεδο ΕΕ:

- Ο ύπατος εκπρόσωπος και η Επιτροπή, από κοινού με τα κράτη μέλη και τους διεθνείς εταίρους της ΕΕ, θα προωθήσουν και θα υποστηρίξουν φιλόδοξες και καινοτόμες προτάσεις για την περαιτέρω ευθυγράμμιση των στρατηγικών και των χρηματοδοτικών ροών των ΠΤΑ και των ΔΧΟ με τους στόχους της συμφωνίας του Παρισιού.
- Με γνώμονα την αρχή της προφύλαξης, η Επιτροπή και ο ύπατος εκπρόσωπος θα υποστηρίξουν τις διεθνείς προσπάθειες για τη συνολική αξιολόγηση των κινδύνων

⁶⁶ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/01/10/eu-nato-joint-declaration-10-january-2023/>.

και των αβεβαιοτήτων των κλιματικών παρεμβάσεων, συμπεριλαμβανομένης της τροποποίησης της ηλιακής ακτινοβολίας, και θα προωθήσουν συζητήσεις σχετικά με ένα δυνητικό διεθνές πλαίσιο για τη διακυβέρνησή τους, συμπεριλαμβάνοντας πτυχές που σχετίζονται με την έρευνα.

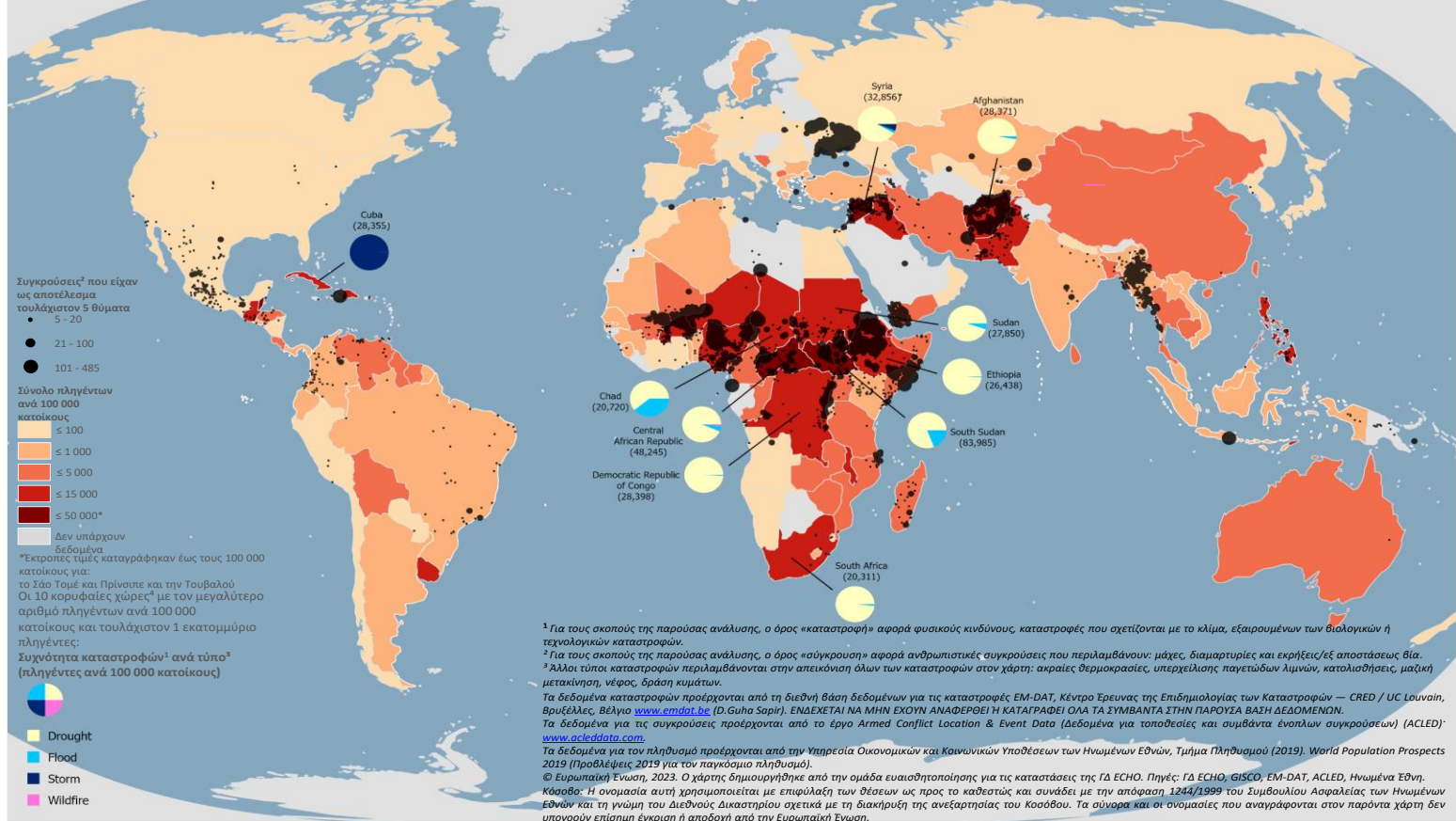
- Η ΕΥΕΔ θα επιδιώξει στενότερη συνεργασία μεταξύ επιτόπιων εμπειρογνομώνων της ΕΕ και του ΟΗΕ με στόχο τη δημιουργία μεγαλύτερων συνεργειών μεταξύ των αντίστοιχων δραστηριοτήτων τους και την περαιτέρω διερεύνηση κοινών πρωτοβουλιών, π.χ. στον τομέα της κατάρτισης και της ανάπτυξης ικανοτήτων.
- Η ΕΥΕΔ και οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής θα ενσωματώσουν περαιτέρω τις παραμέτρους της κλιματικής αλλαγής και του περιβάλλοντος στους διαλόγους με διμερείς εταίρους και περιφερειακούς οργανισμούς, καθώς και με διάφορες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, κατά περίπτωση.
- Ο ύπατος εκπρόσωπος και η Επιτροπή θα πραγματοποιήσουν διαβουλεύσεις με το ΝΑΤΟ σχετικά με την καθιέρωση διαρθρωμένου διαλόγου για την αντιμετώπιση των πολλαπλών δεσμών που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, την ασφάλεια και την άμυνα, με σκοπό τη διερεύνηση συνεργειών μεταξύ των δύο οργανισμών και τον καθορισμό πιθανής συνεργασίας σε τομείς αμοιβαίου οφέλους. Αυτό θα πρέπει να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο προβλεπόμενου ολοκληρωμένου εγγράφου εφαρμογής για τη συνεργασία ΕΕ-ΝΑΤΟ.
- Η ΕΥΕΔ και οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής θα εξετάσουν τη δυνατότητα ανταλλαγών με το κέντρο αριστείας του ΝΑΤΟ για την κλιματική αλλαγή και την ασφάλεια, σχετικά με τα διδάγματα που αντλήθηκαν και τις βέλτιστες πρακτικές.
- Οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής και η ΕΥΕΔ θα συγκαλέσουν διαλόγους για το κλίμα, το περιβάλλον και την ασφάλεια σε περιοχές προτεραιότητας με σκοπό την υποστήριξη χώρων συζήτησης συγκεκριμένων προκλήσεων και την προώθηση της συνεργασίας.

5. Μελλοντική πορεία

Η Επιτροπή και ο ύπατος εκπρόσωπος καλούν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να χαιρετίσουν την κοινή ανακοίνωση και να στηρίζουν τις νέες προοπτικές όσον αφορά τη σχέση κλίματος και ασφάλειας. Η Επιτροπή και ο ύπατος εκπρόσωπος θα υποβάλουν έκθεση σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την εφαρμογή της κοινής ανακοίνωσης προς τα κράτη μέλη.

Παράρτημα 1

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΑΝΑ ΧΩΡΑ:
 ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ ΠΟΥ ΕΠΛΗΓΗΣΑΝ ΑΝΑ 100 000 ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ

Πηγή: <https://ecrcportal.jrc.ec.europa.eu/ECHO-Products/Maps#/maps/4526>